

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra francouzského jazyka a literatury

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Pařížské kavárny – místa setkávání
Parisians cafés – the places of encounters

Hedvika Karkulová

Vedoucí práce: PhDr. Eva Kalfiřtová
Studijní program: Specializace v pedagogice
Studijní obor: Anglický jazyk se zaměřením na vzdělávání – Francouzský jazyk se zaměřením na vzdělávání

Odevzdáním této bakalářské práce na téma *Pařížské kavárny – místa setkávání* potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Zeleneč, 16.4. 2021

Chtěla bych poděkovat vedoucí práce Evě Kalfířtové za pomoc při přípravě práce a za půjčení odborné literatury.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce je zaměřena na historii pařížských kaváren a na osoby, které se v nich setkávaly. Do plánu práce jsou zařazeny i kabarety, kluby a pivnice, protože byly nedílnou součástí kulturního života a ovlivnily tvorbu umělců. V jednotlivých kapitolách jsou zkoumány vývoje kaváren ve čtvrtích Saint-Germain-des-Prés, Montmatre a Montparnasse od jejich vzniku až po současnost. První kapitola se zabývá historií kaváren, kdy vznikly a proč do nich významné osobnosti té doby chodily. Další kapitoly jsou určeny k představení 3 čtvrtí a jejich nejznámějších 13 podniků (*Café de Flore, Lipp, Les Deux Magots, Café Procope, Le Tabou, Café de la Nouvelle Athènes, Chat Noir, Moulin de la Galette, Lapin Agile, Closerie des Lilas, La Rotonde, Le Dôme, La Coupole*), které nejsou řazeny chronologicky, ale podle kritérií, jak moc jsou úspěšné či jakou mají historickou hodnotu. Velká většina z těchto míst se během let proměnila, z kaváren se staly pivnice nebo restaurace. 3 podniky (*Chat Noir, Café de la Nouvelle Athènes, Le Tabou*) již neexistují, ale jejich bohatá historie je stále připomínána. Cílem této práce je přiblížit bohatou pařížskou kavárenskou tradici, kterou je Francie známa po celém světě.

KLÍČOVÁ SLOVA

pařížské kavárny, podniky, umělci, umělecká hnutí, místa setkávání

ABSTRACT

This bachelor thesis deals with the history of Parisian cafés and with people who encounter there. Into the scheme, there are also included the cabarets, the clubs and the pubs because they were an important part of the culture and inspired the artistic creation. In the following chapters we research the development of the cafés in the quarters Saint-Germain-des-Prés, Montmartre and Montparnasse from their establishment to the present days. First chapter looks into the history of cafés and answers the questions such as in which period the cafés were first established and why they were visited by famous personalities. The next chapters are to set to introduce three quarters and their 13 most famous businesses (*Café de Flore, Lipp, Les Deux Magots, Café Procope, Le Tabou, Café de la Nouvelle Athènes, Chat Noir, Moulin de la Galette, Lapin Agile, Closerie des Lilas, La Rotonde, Le Dôme, La Coupole*) which are not chronologically arranged, but they are arranged according to the criteria of how much success they have or how much are their historical values. Some of these cafés have converted into pubs and restaurants over the years. Three of these places (*Chat Noir, Café de la Nouvelle Athènes, Le Tabou*) no longer exist, but their rich cultural legacies are still reminded. The aim of this work is to provide an insight into the abundant culture of Parisian cafés for which is France known all over the world.

KEYWORDS

Parisian cafés, businesses, artists, artistic movements, places of encounter

Obsah

Obsah	6
Úvod	8
1 Historie kaváren.....	10
1.1 Doba před kavárnami.....	10
1.2 Vznik kaváren	11
1.3 Ženy pronikají do světa kaváren	12
1.4 Kulturní rozkvět.....	13
1.5 Poválečné období.....	13
2 Saint-Germain-des-Prés.....	15
2.1 Café de Flore.....	16
2.2 Brasserie Lipp	19
2.3 Les Deux Magots	21
2.4 Le Procope	23
2.5 Le Tabou	24
3 Montmartre	27
3.1 Café de la Nouvelle Athènes.....	28
3.2 Chat Noir.....	29
3.3 Moulin de la Galette	32
3.4 Lapin Agile	33
4 Montparnasse.....	37
4.1 Closerie des Lilas.....	38
4.2 La Rotonde.....	40
4.3 Le Dôme	42
4.4 La Coupole.....	44

Závěr.....	46
Resumé ve francouzštině.....	47
Jmenný seznam.....	50
Seznam použitých informačních zdrojů	57
Zdroje obrázků.....	61

Úvod

V této bakalářské práci se budeme zabývat historií pařížských kaváren, do kterých chodily významné osobnosti té doby: od umělců, spisovatelů až po politiky. Prozkoumáme podniky ve čtvrtích Saint-Germain-des-Prés, Montmartre a Montparnasse. Budeme se zabývat vývojem *Café de Flore*, *Brasserie Lipp*, *Les Deux Magots*, *Le Procope*, *Café de la Nouvelle Athènes*, *Closerie des Lilas*, *La Rotonde*, *Le Dôme*, *La Coupole*. Předmětem zkoumání jsou i kabarety *Chat Noir*, *Lapin Agile*, klub *Tabou* a tančírna *Moulin de la Galette*.

Práce začíná úvodní kapitolou, věnující se historii kaváren, která začíná už v období středověku, kdy se umělci scházeli v krčmách. Káva byla do Francie přivezena z Jemenu za doby vlády Ludvíka XIV. v 17. století. Tento nápoj se prodával v orientálních obchodech a trvalo určitý čas, než se jeho pití stalo populárním. Vše se změnilo založením první francouzské kavárny *Café Procope*. Díky svému luxusnímu interiéru a vlivné klientele se brzy stala úspěšnou a mnohé kavárny se jí inspirovaly. Samotný rozkvět kavárenských zařízení nastal koncem 19. století, kdy se zrodily slavné podniky jako například *Café de Flore*, *Les Deux Magots*, *Chat Noir* a mnoho dalších.

Další kapitoly nastiňují vývoj podniků v jednotlivých čtvrtích. Ve čtvrti Saint-Germain-des-Prés se scházeli osobnosti uměleckých hnutí, například surrealisté v čele s A. Bretonem, skupina existencionalistů J.-P. Sartra, básníků jako například G. Apollinaire, kteří v místních podnicích nacházeli útočiště a zázemí pro svou tvorbu. Pokud se chtěli více odreagovat, chodili do sklepení, například do klubu *Tabou*. Tato místa zábavy vznikla v letech 1947 díky filozofii existencialismu, která hlásala užívání si života. Poslouchaly se zde písně J. Préverta v podání zpěvačky J. Gréco či hraní jazzového orchestru.

Čtvrť Montmartre se stala útočištěm umělců, kteří si zde zakládali ateliéry a malovali své nejnámější obrazy. Patřili mezi ně například impresionističtí malíři A. Renoir, E. Degas, představitel kubistického hnutí P. Picasso či H. de Toulouse-Lautrec. Kabarety *Chat Noir* a *Lapin Agile* jim sloužily jako zdroj pro pobavení či inspiraci. Ve čtvrti se také nacházela veřejná tančírna *Moulin de la Galette*, ve které umělci A. Renoir a Toulouse-Lautrec namalovali svá slavná díla *Le Moulin de la Galette*, *Coin du Moulin de la Galette*. Po první světové válce se začali umělci zabydlovat ve čtvrti Montparnasse, která je nalákala svou atmosférou v místních kavárnách *Closerie des Lilas*, *La Rotonde* a *Le Dôme*.

Nejvýraznějším podnikem však bylo otevření majestátní konstrukce pivovaru, restaurace a tančírny *La Coupole*. Na jejím návrhu se podíleli slavní malíři jako například T. Foujita a A. Derain. Čtvrť také byla známa svoji zahraniční uměleckou klientelou. Scházeli se zde umělci z celého světa, mezi nejslavnější zahraniční návštěvníky patřili američtí spisovatelé E. Hemingway a F.S. Fitzgerald.

Cílem této práce je seznámit čtenáře s vývojem pařížských kaváren od jejich vzniku po současnost a s významnými osobnostmi, které je navštěvovaly.

1 Historie kaváren

1.1 Doba před kavárnami

V období středověku vznikaly kabarety, krčmy i hospody. V krčmách se zpívalo a tančilo, scházely se zde různé společenské skupiny: sedláci, tuláci, trubadúři či obchodníci prodávající všelijaké zboží. V kabaretech se setkávali umělci, například literární skupina Plejáda v čele s P. Ronsardem.¹

V 17. století v období vlády Ludvíka XIV. se káva začala oficiálně dovážet do Francie z přístavu Moka v Jemenu. Do Paříže pronikla v první polovině 17. století. První místo, které prodávalo kávu byl orientální obchod v pasáži vedoucí k mostu le Petit Pont. Káva postupně pronikla i do vyšších pozic, v roce 1660 tuto „hořkou tekutinu“ objevil kardinál Mazarin, když mu ji připravil jeho číšník. Kolovala všeobecná myšlenka, že pití kávy nezáleželo jenom na samotné konzumaci, ale také na místě, kde se nápoj pije. S touto ideou souhlasili dva Arménci Malibano a Pascal, a tak si v roce 1672 otevřeli stánek na jarmarku v Saint-Germain-des-Prés a vyzdobili ho ve stylu kávových domů v Konstantinopoli. Kávu podávali v porcelánových šálcích, číšníci byli oblečeni v arménských šatech a na hlavě měli starodávné čepce. Stánek sklídl velký úspěch, a proto se majitelé trhů rozhodli akci znovu zorganizovat, ale tentokrát na nábřeží „Quai de l'École“, namísto původního místa u kostela Saint-Germain.²

O kávě se začaly tradovat různé zvěsti. Někteří doktoři prohlašovali, že při její konzumaci může docházet k fyzickému utrpení. V roce 1679 vyšla lékařská teze, která prohlašovala, že tento nový nápoj způsobuje řadu nemocí. Další tvrdili, že díky černé barvě nápoje ztmavne pokožka člověka a člověk může dostat cholera. Královi se tento nový nápoj také nezamlouval, přišel mu moc drahý. Libra kávy stála 14 franků, a tak ji zakázal servírovat na

¹ LETAILLER, Gérard. *Histoire insolite des cafés parisiens*. Perrin, 2011. ISBN 978-2-262-03548-8. str. 22-29 (překlad autorka)

² LETAILLER, Gérard. *Histoire insolite des cafés parisiens*. Perrin, 2011. ISBN 978-2-262-03548-8. str. 44-49 (překlad autorka)

svém dvoře. V roce 1676 zavedl edikt, který ustanovil Paříž oficiálním limonádovým společenstvím, jehož cílem bylo zamezit vlivu spotřeby kávy.

Našli se i odborníci, kteří viděli v kávě blahodárné účinky. Jeden lyónský lékař tvrdil, že pití kávy představuje mnoho benefitů prospěšných pro zdraví. Privil, že káva čistí ledviny, udržuje tělesnou teplotu, zklidňuje průběh plicních onemocnění či snižuje horečky.³

Káva se v Paříži přes všeobecný nepokoj hojně rozšířila. Napomohl tomu i fakt, že po smrti Ludvíka XIV. v roce 1715 se její cena výrazně snížila.

1.2 Vznik kaváren

V 18. století vznikaly literární salóny například Madame de Lambert a Madame de Geoffrin, které se staly důležitým kulturním místem, kde se setkávali největší učenci této doby: Voltaire, D. Diderot a mnoho dalších. Kavárny se také staly důležitou sociální institucí. Jedna z prvních uměleckých kaváren, *Café Laurent*, byla založena v roce 1690 F. Laurentem. Po jeho smrti v roce 1694 převzala vedení podniku jeho manželka. Významný host, J.-J. Rousseau, kavárnu hojně navštěvoval a napsal zde svoji první komedii s názvem *Le Café (1696)*.⁴

S rozmachem kaváren to v této době bylo těžké, a to kvůli stavu cest v Paříži. Chodníky byly špatně vydlážděné se silně zapáchajícími kalužemi a obchodníci je často zatarasili svými stánky. Proto nechal vévoda Orleánský vybudovat obchodní pasáže, kolem Palais Royale, k postavení snadně přístupných kaváren. Už od počátku byly úspěšné a zastínily i módní obchody nacházející se v pasážích, které nebyly moc výdělečné. Přesto většina obyvatel Paříže chodila do hospod, restaurací či do kabaretů se špatnou pověstí, a dokonce i šlechta jim dávala přednost před elegancí a okázalostí ve Versailles.⁵

³ LETAILLER, Gérard. *Histoire insolite des cafés parisiens*. Perrin, 2011. ISBN 978-2-262-03548-8. str. 49-50 (překlad autorka)

⁴ Le "Café Laurent": A l'angle de la rue Dauphine et de la rue Christine. *Terres d'écrivains* [online]. 2005 [cit. 2021-03-23]. Dostupné z: <http://www.terresdecrivains.com/Le-Cafe-Laurent> (překlad autorka)

⁵ LETAILLER, Gérard. *Histoire insolite des cafés parisiens*. str. 54–56 (překlad autorka)

Vše se změnilo, když vznikla první kavárna hodna tohoto označení, při které sehrálo významnou roli divadlo. Král Ludvík XIV. chtěl mít větší moc nad divadelními spolky, a tak spojil dohromady skupiny umělců z hotelu de Bourgogne a z divadla de Faubourg, kde účinkoval Molière. Tento nově vzniklý spolek hledal místo, kde se usadit a vybral si prostor v ulici Ancienne – Comédie. Na protějším straně se v roce 1686 Sicilan F. Procopio dei Coltelli rozhodl otevřít *Café Procope*. Kavárna se svým luxusním vybavením, stěnami pokrytými tapisériemi, křišťálovými lustry, mramorovými stoly, vymanila z prostředí plného pochybných podniků, špinavých hostinců a krčem. Díky tomu se kavárna rázem stala ústředním místem pro setkávání divadelních herců, diváků, dramatiků, autorů komedií, ale také novinářů či filozofů.

Do konce 18. století vzniklo v Paříži přes 3000 kaváren navazující na tuto tradici. Například *le Café Chartres*, kde se scházely během Francouzské revoluce rozbouřené skupiny Royalistů a Cordeliérů.

1.3 Ženy pronikají do světa kaváren

Ženy měly dlouhou dobu zakázáno vkročit do dražších kaváren. Jediné ženy, které se v podniku objevily byly zaměstnankyně, manželky v doprovodu manželů či prostitutky, které doprovázely své klienty. Dámy do kavárny nemohly vstoupit samotné, speciálně pro ně byly vyhrazeny čajové salóny. Našly se ale i výjimky, například do slavného podniku *La Rotonde* mohly vstoupit dámy nosící klobouk. Tento příklad následovala i část pánské klientely, model Kiki či japonský malíř T. Foujita měli vždy v kavárně pokrývku hlavy. Čtvrť Montmartre byla pokroková a ženy často navštěvovaly místní bistra. Díky tomu se zde usídlili umělci a v místních podnicích nacházeli své múzy.⁶

Během přestavby Paříže v letech 1853–1869 se vybudovaly nové bulváry, silnice, rozšiřovaly se ulice a vznikaly nové městské čtvrti, což mělo za výsledek propojení města v jeden celek. Autor plánu baron G. E. Hausmann vystavěl nové budovy a nechal do každého patra připojit vodu, čímž zamezil jejímu neustálému přenášení z místa na místo. Významní

⁶ Balades ludiques à pied dans Paris: Histoire courte de bistrots et cafés parisiens. *Les Nautes de Paris* [online]. 2017 [cit. 2021-03-24]. Dostupné z: <https://www.nautesdeparis.fr/histoire-courte-des-bistrots-et-cafes-parisiens/> (překlad autorka)

obchodníci této doby, prodejci s uhlím tak mohli ve svých obchodech spojit prodej dřeva, uhlí, s prodejem limonád, alkoholu a kávy, které servírovali svým klientům.⁷

1.4 Kulturní rozkvět

Koncem 19. století vznikla celá řada kaváren, pivnic a hospod. Tato doba se vyznačuje velkým kulturním rozkvětem, kdy se v kavárnách rodily různé literární umělecké směry. Při příležitosti otevření Opery Garnier v roce 1875 se nedaleko otevřela kavárna *Le Grand café*, která se od počátku stala jednou z kulturně nejdůležitějších. V roce 1895 zde promítali bratři Lumièreové svůj první film.

V této době přicházejí do Paříže obyvatelé kraje Auvergne v Centrálním masivu. Auvergnané P. Boubal a M. Cazes poté ve čtvrti Saint-Germain-des-Prés založili nejznámější podniky *Café de Flore* a *les Deux Magots*. V těchto kavárnách se setkávali členové existencialismu v čele s A. Brétonem, ale i další představitelé např.: J.-P. Sartre se spisovatelkou S. de Beauvoir. Ve čtvrti Montmartre se zabydleli významní malíři v čele s P. Picassem. a A. Renoirem, kteří byli inspirováni prostředím kabaretů či mlýnů, zde namalovali svá nejznámější díla. Čtvrť Montparnasse se stala vyhlášenou díky americkým návštěvníkům, kteří okupovali místní bary a kavárny. Literáti E. Hemingway, F.S. Fitzgerald a mnoho dalších opustili krátce po 1. světové válce svou zemi a vyměnili ji za bohémský život v Paříži. Nelíbila se jim poválečná podoba v USA zaměřená na rozvoj průmyslu a na zavedení přísné pracovní morálky.⁸

1.5 Poválečné období

Po válce v roce 1945 kulturní život z kaváren vymizel. V této době jsou to především cizinci, navštěvující Paříž, kteří pozvedávali úroveň místních hotelových barů a návštěvou těchto podniků udávali tón celému městu. Přesto se našel jeden podnik, který všechno změnil.

⁷ Balades ludiques à pied dans Paris: Histoire courte de bistrots et cafés parisiens. *Les Nautes de Paris* [online]. 2017 [cit. 2021-03-24]. Dostupné z: <https://www.nautesdeparis.fr/histoire-courte-des-bistrots-et-cafes-parisiens/> (překlad autorka)

⁸ Vývoj v letech 1924–1929: (překonání hospodářské krize – období dočasné stabilizace). Dějepis.com [online]. [cit. 2021-04-03]. Dostupné z: <https://www.dejepis.com/ucebnice/vyvoj-v-letech-1924-1929/>

Kavárna *Café de la Paix*, blízko Opery, uspořádala v roce 1948 s pomocí amerického producenta R. Morgana první rádiový přenos „This is Paris“ vysílající do Spojených států. Programu se ujali představitel písně M. Chevalier, komik C. Dauphin, jazzový zpěvák H. Salvador a francouzský šansoniér Y. Montand. Tento devítihodinový záznam se vysílal napříč celou Amerikou a slavil velký úspěch.⁹ Začala se znovu obnovovat zašlá sláva kabaretů, bister, kaváren a některé historické podniky byly zapsány do seznamu kulturního dědictví.

⁹ LETAILLER, Gérard. *Histoire insolite des cafés parisiens*. Perrin, 2011. ISBN 978-2-262-03548-8. str. 305 (překlad autorka)

2 Saint-Germain-des-Prés

Saint-Germain-des-Prés je 6. pařížský obvod a 24. administrativní čtvrť Paříže. Má přesně vymezené hranice: nábřeží Conti a Malaquais na severu, ulici de Seine na východě, ulici des Saints – Pères na západě a ulice du Four a de Buci na jihu. Tato čtvrť je nejvíce spjatá se třemi nejslavnějšími kavárnami: *U Lippa*, *Café de Flore* a *Les Deux Magots*. V meziválečném období se tyto podniky staly uměleckým a literárním centrem a navštěvovali je osobnosti jako: G. Apollinaire, A. Breton, P. Picasso, J.- P. Sartre, B. Vian a mnoho dalších. V kavárnách se řešily zásadní společenské a politické otázky od schůzky kabinetu, přes boxerský zápas v New Jersey až po konkurz tenorů¹⁰. Pravidelní návštěvníci tak byli v centru všeho dění, což svědčí o bohatém kulturním a sociálním životě na pravém břehu Seiny.

Proč ze všech pařížských obvodů právě tento? Je to zásluhou dvojice S. de Beauvoir a J.- P. Sartra, kteří v období 2. světové války objevili jeho krásu. V této nelehké době, kdy byl problém se všeobecným zásobováním a vytápěním domácností, našli spisovatelé útočiště v nedalekých kavárnách. Myšlení lidí se změnilo, přestali být zavření ve svých domech, bytech a začali se setkávat v místních restauracích a kavárnách.¹¹ Diskutovala se zde témata související s 2. světovou válkou a její dopady na společnost jako například inflace či zvyšující se vzestup levice ve vládě.¹² Po válce však vzplanutí po kulturním a sociálním životě ve čtvrti Saint-Germain-des-Prés opadlo. Čtvrť se stala pouhou „vesnicí“ plnou umělců, drobných obchodníků, malých obchůdků a místem odpočinku pro občany pokročilého věku.

Ke změně došlo v roce 1946, kdy se J.-P. Sartre přihlásil k filozofii existencialismu a pobouřil tak komunistickou stranu, která v něm spatřovala nebezpečí a konkurenci. Přestože byl filozof pomlouván a haněn, jeho myšlenky se setkaly s úspěchem u mládeže, která si

¹⁰ SCHLESSER, Gilles. *Saint-Germain-des-Prés: Les lieux de la légende*, Paris: Parigramme, 2014. ISBN 978-2-84096-909-9. str. 12 (překlad autorka)

¹¹ Id. str. 12-13 (překlad autorka)

¹² LETAILLER, Gérard. *Histoire insolite des cafés parisiens*. Perrin, 2011. ISBN 978-2-262-03458-8. str. 293 (překlad autorka)

z jeho filozofie převzala představu o svobodě. Pojem „zcela nová svoboda“ se velmi rychle stal oblíbeným: být existencionalistou, znamená žít podle svých představ a užívat si své existence.¹³

Tato představa o životě dala mezi lety 1947-49 vzniknout existencionalistickým sklepem: Tabou, Club Saint-Germain, Club du Vieux-Colombier, kde se hojně diskutovalo, hrálo a zpívalo. V prvním zmiňovaném se proslavila zpěvačka J. Gréco a básnířka A.- M. Cazalis a hrál zde i jazzový orchestr v čele s B. Vianem. V kabaretech se také zpívaly písničky například *Feuilles mortes* od J Préverta. Koncem 50.let začala sláva existencionalismu v Paříži pomalu ustupovat. Pozornost se obrátila na jazz, začaly se navštěvovat kluby Vieux – Colombier či pravý černošský jazz v klubu Rose Rouge. Zrodila se také divadla Le Carrefour, théâtre du Vieux-Colombier.¹⁴

V letech 1968–1990 čtvrť ovládl luxus, otevřely se zde obchody módních značek jako Yves Saint Laurent, Louis Vuitton, Cartier a Armani.¹⁵ Přesto se ve čtvrti nezapomíná na její bohatý kulturní odkaz, který se uctívá dodnes.

2.1 Café de Flore

Café de Flore na bulváru Saint-Germain vzniklo v roce 1887, počátkem 3. republiky. Své jméno získala podle sochy bohyně Flóry, bohyně zahrady, vztyčené na protější straně ulice.¹⁶

Na konci 19. století se novinář Ch. Maurras zabydlel v prvním patře kavárny, kde napsal svoji knihu *Au signe du Flore (1931)*. Další umělec G. Apollinaire v podniku v roce 1913 založil spolu s A. Salomem, A. Billym časopis *les Soirées de Paris*, kde poprvé zveřejnil svoji báseň *Le Pont Mirabeau*. Redakce periodika byla zřízena v přízemí kavárny a během dvou let své existence, přijímala díla P. Picassa či B. Cendrarse. Kavárna se rázem stala Apollinairovou kanceláří, kde každou středu mezi 17-18 hodinou sedával a přijímal návštěvy

¹³ SCHLESSER, Gilles. *Saint-Germain-des-Prés: Les lieux de légende*. str. 13 (překlad autorka)

¹⁴ LETAILLER, Gérard. *Histoire insolite des cafés parisiens*. Perrin, 2011. ISBN 978-2-262-03458-8. str. 295, 301 (překlad autorka)

¹⁵ Le quartier de Saint Germain des Prés. Comite Saint Germain des Pres [online]. 2011 [cit. 2021-04-03]. Dostupné z: <https://www.comite-saint-germain.com/histoire-du-quartier/> (překlad autorka)

¹⁶ SCHLESSER, Gilles. *Saint-Germain-des-Prés: Les lieux de légende*. str. 92 (překlad autorka)

s úsměvem na rtech.¹⁷ Například v roce 1917 představil A. Bretonovi P. Soupaulta a o něco později jej seznámil s L. Aragonem, se kterým se podílel na založení dadaistického hnutí.

Kolem roku 1930 začala nová éra, kdy majitel v kavárně zaměstnal ženský personál. Klientelu tvořili spisovatelé, jako například: L.- P. Fargue a R. Desnos. Spisovatel A. Malraux, popíjející od rána do večera absint Pernod, se zde setkal s již známým Picassem. Poté co byla skupina umělců kolem J. Préverta vyhnána z kavárny *Les Deux Magots*, vybrali si právě tuto kavárnu jako místo pro svá pravidelná setkávání. Přidala se k nim i skupina filmařů a herců jako například M. Carné a Y. Allégret.¹⁸

V historii kavárny je patrná i česká stopa, neboť v roce 1938 koupil podnik kavárník českého původu P. Boubal. Původně se rozhodoval mezi touto kavárnou a pivovarem v Bercy, ale nakonec ho uchvátilo kouzlo čtvrti Saint-Germain-des-Prés. Ihned po koupi kavárny nechal doprostřed místnosti instalovat kamna, aby zpříjemnil umělcům jejich zdejší dlouhé pobyty.¹⁹ Patřili mezi ně například S. de Beauvoir se spisovatelem J. - P. Sartrem, pro které byl podnik domovem, kde pracovali a setkávali se se svými přáteli. Kavárna se stala jejich útočištěm před Němci v době okupace. I čeští umělci patřili mezi stálé návštěvníky, např. skladatel B. Martinů, klavírista R. Firkušný anebo novinář E. E. Kisch²⁰. Boubal měl své

Obrázek 1 - P. Boubal (napravo)

oblíbence, mezi něž patřili H. Filipacchi, a to díky jeho „nadutým kapsám“.²¹ Opovrhoval Sartrem, de Beauvoir a dalšími „pisálky“ a zpěváka Mouloudji považoval za „lajdáka“ protože měl málokdy na zaplacení útraty.²² První patro obývané umělci připomínalo školní

¹⁷ SCHLESSER, Gilles. *Saint-Germain-des-Prés: Les lieux de légende*. str. 92 (překlad autorka)

¹⁸ Id. str. 92-93 (překlad autorka)

¹⁹ Café de Flore: Histoire. Café de Flore [online]. [cit. 2021-03-29]. Dostupné z: <https://cafedeflore.fr/history/?lang=en> (překlad autorka)

²⁰ ŽÁK, Jirí. *Kdyby nám Paříž vyprávěla*. Praha: XYZ, 2010. ISBN 978-80-7388-405-5

²¹ SCHLESSER, Gilles. *Saint-Germain-des-Prés: Les lieux de légende*. str. 95 (překlad autorka)

²² Id. str. 95 (překlad autorka)

třídou, J.-P. Sartre psal u jednoho stolu *Les Chemins de la liberté*, S. de Beauvoir u vedlejšího stolu dílo *Tous les hommes sont mortels* a u dalšího zase M. Mouloudji psal román *Enrico*. Poslednímu zmiňovanému se tvůrčí chvílky v kavárně vyplatily, neboť v roce 1944 obdržel za román cenu Plejády spolu s výhrou 100 000 franků.

Obrázek 2 - J.-P. Sartre a S. de Beauvoir

Po osvobození roku 1945, J.-P. Sartre a S. de Beauvoir opustili kavárnu a našli útočiště v baru du Pont-Royale²³. Nahradila je nová skupina v čele s B. Vianem a zpěvačkou J. Gréco. Kavárna měla zcela jinou atmosféru než v době válečné, a to díky novému seskupení filmařů (J. Grémillon, Y. Allégret) a skupině komunistů (R. Vailland, C. Roy...)

V 50. letech čtvrt' Saint-Germain-des-Prés vzkvétala a nastal její „zlatý věk“.²⁴ V roce 1949 věnoval časopis *France-Soir* P. Boubalovi celou stránku s titulem „vedoucí nejslavnější kavárny na světě.“²⁵ Kavárna sloužila i jako scéna ve filmech od Y. Allegreta či J. Cocteaua a její sláva pronikla až do Spojených Států. Díky tomu začali podnik navštěvovat známé americké osobnosti jako spisovatel E. Hemmingway nebo viceprezident H. Truman. Koncem 50.let se kavárna přeorientovala na homosexuální klientelu, která se zde začala scházet poté, co byla uzavřena jejich pověstná restaurace *La Reine Blanche*.

²³ Id. str. 96 (překlad autorka)

²⁴ Id. str. 96 (překlad autorka)

²⁵ Id. str. 96 (překlad autorka)

V 60. letech kavárna hostila významné osoby filmu či šoubyznysu: R. Vadim, J. Fonda, R. Polanski, B. Bardot a J. P. Belmondo. Taktéž si podnik velice oblíbili významní módní návrháři jako Yves Saint Laurent, Karl Lagerfeld a Paco Rabanne.²⁶

V roce 1983 Boubal kavárnu prodal novému majiteli A. Siljegovici. Kavárna dál přijímala celou škálu nových návštěvníků– od umělců, spisovatelů, intelektuálů, politiků designérů až po běžné hosty. Kavárna se stala více otevřenou, klienti sem chodili bez předem dohodnuté schůzky, ale také proto, aby poznali zdejší slavné prostředí a mluvilo se o nich po jejich odchodu. Jedním z nich byl skladatel S. Gainsbourg, který si zde neustále objednával dvojitý pastis 51, přezdívaný 102.²⁷ Kavárna se proslavila i ve filmovém prostředí Hollywoodu, zmiňují se o ní i tak známé osobnosti jako S. Stone, R. de Niro a F. F. Coppola.

V roce 1994 byly v kavárně založeny literární ceny *Prix de Flore*, které jsou každoročně udělovány začínajícím mladým umělcům.²⁸ *Café de Flore* je bezesporu dominantou čtvrti Saint-Germain-des-Prés, zůstává jednou z nejznámějších a z nejnavštěvovanějších podniků v Paříži, a i nadále si pěstuje svou prestiž a slávu.

2.2 Brasserie Lipp

Pivnice byla založena roku 1880 L. Lippem z Alsaska, který ji dal název *Břehy Rýna* jako vzpomínku na rodný kraj. Název se ale neujal, a tak podniku začali všichni říkat „*U Lippa*“. Již první roky restaurace byly úspěšné, a to především díky své cenové dostupnosti.²⁹

Zpočátku roku 1920 nový majitel M. Cazes rozšířil podnik o místnost ve dvoře. Otevřel také první patro, jehož interiér zdobily pestré mozaiky, rokokové lustry, velká nakloněná zrcadla a lavice z moleskinu. Na vybavení si dal majitel opravdu záležet. Stropy, které představovaly

²⁶ Café de Flore: Histoire. Café de Flore [online]. [cit. 2021-03-29]. Dostupné z: <https://cafedeflore.fr/history/?lang=en> (překlad autorka)

²⁷<https://cafedeflore.fr/history/?lang=en> (překlad autorka)

²⁸ *Prix de Flore: A brief history* [online]. [cit. 2021-04-06]. Dostupné z: <https://cafedeflore.fr/prix-de-flore-litterature/?lang=en> (překlad autorka)

²⁹ SCHLESSER, Gilles. Saint-Germain-des-Prés: Les lieux de légende. Paris: Parigramme, 2014. ISBN 978-2-84096-909-9. str. 140 (překlad autorka)

scény lovu v Africe, nechal vyzdobit Ch. Garreyem. Výrobu jídelního servisu zadal slavné dvojici keramiků Fargue.³⁰

Během okupace pivnice fungovala bez nesnází, i když ji navštěvovaly skupiny odbojářů a kolaborantů. V meziválečné době se v podniku servírovalo menu bez mastných surovin, které se skládalo z jemných ústřic ze sádek, brambor vařených v páře, mrkve z Vichy a odtučněného sýra.³¹

Od roku 1950 do podniku docházely tři druhy klientů: v poledne tu obědvali v tichém prostředí podnikatelé a obchodníci, od 5 do 9 hodin přicházeli umělci, malíři a spisovatelé, kteří si chtěli povídat či odpočinout nad skleničkou aperitivu a večer přicházela „celá Paříž“.³² To znamenalo zejména politici, kteří se zde scházeli po dlouhém jednání v Senátu. Pivnice se velmi rychle stala pobočkou obou komor Senátu, jehož budova se nacházela nedaleko.

Díky vlivné klientele mohl Cazes vyřešit problémy, například zabránit postavení sochy Diderota, která by hostům bránila ve výhledu na slavnou zvonici kostela v Saint-Germain-des-Prés. Mezi vysoce postavené návštěvníky nepatřili jenom politici, ale jak bylo již řečeno, i spisovatelé a umělci. Kromě jiného se podnik stal brzy vyhlášených svým pivem, vychutnávali si ho všichni, například spisovatel M. Proust, který pro točené posílal svoji milenkou Céleste, dalšími návštěvníky byli básník L.- P. Fargue, spisovatel E. Hemingway či B. Vian.³³

V roce 1955 převzal žezlo po otci syn Roger, který se jako vhodný nástupce snažil posílit mytický obraz místa. V průběhu let se také proměnila místní kuchyně. Začali se více servírovat masitá jídla jako vařené hovězí, jemné maso z hovězí kýty, jitrničky, vařené koleno s čočkou, ragú z bílého masa anebo rybí delikatesa sardinky v oleji. Některé pokrmy byly podávány do určitého období. Například telecí hlava se servírovala do roku 1957 a tresčí pomazánka do roku 1961. Každý z hostů si pochutnával na svých oblíbených

³⁰ Id. str. 140 (překlad autorka)

³¹ Id. str. 143 (překlad autorka)

³² Id. str. 142 (překlad autorka)

³³ Id. str. 141-142 (překlad autorka)

pokrmách – L. Blum si dopřával kysané zelí, J. Chirac zase telecí hlavu s kořeněnou omáčkou.³⁴

Hosté si sami nevybírali místo k sezení, ale bylo jim určeno podle jejich společenského postavení. Významní návštěvníci měli místa v přízemí, které bylo rozděleno na zadní část „OČISTEC“ a přední část „RÁJ“³⁵. V Ráji seděli ti nejvlivnější a nejlepší klienti, stoly byly situovány kolem baru, například stolu číslo 8 napravo od vchodu se zase říkalo „stůl zamilovaných“³⁶, stůl číslo 1 patřil F. Mitterrandovi. Pozdější francouzský prezident se stal od roku 1959 věrným strážníkem a místo během své politické kariéry pravidelně navštěvoval.

Od roku 1935 se v podniku uděluje literární cena *Prix Cazes*, pojmenovaná podle majitele Cazes.³⁷ Od roku 1990 pivnici vlastní rodina Bertrand z Auberge, která mimo jiné vlastní i slavnou cukrárnu *Angelina*.

2.3 Les Deux Magots

Název kavárny *Les Deux Magots* je zachován a pochází ze stejnojmenného obchodu s módou z roku 1881. „Deux Magots“ jsou odkazem na slavné dílo M. Serwina *Les Deux Magots en Chine*. Dva Mandaríni jsou čínské figurky, které dodnes zdobí hlavní sloup uvnitř kavárny. Podnik byl otevřen v 1891 a mezi jeho první stálé klienty patřili prokletí básníci P. Verlaine, A. Rimbaud, S. Mallarmé a akademik E. de Goncourt.³⁸

V roce 1912 budovu odkoupil A. Boulay a začal ji rekonstruovat. V kavárně se scházeli přátelé A. Bretona například L. Aragon, R. Desnos, kteří zde později založili surrealistické hnutí. Surrealistům bylo přiděleno speciální místo naproti dveřím, aby si udrželi přehled o nově přicházejících, a kvůli upoutání pozornosti pokřikovali na redaktora anti-

³⁴ Id. str. 143-144 (překlad autorka)

³⁵ Id. str. 144 (překlad autorka)

³⁶ Id. str. 144 (překlad autorka)

³⁷ Prix Cazes Brasserie Lipp. Prix- Litteraires.net [online]. [cit. 2021-04-03]. Dostupné z: <http://www.prix-litteraires.net/prix/59,prix-cazes-brasserie-lipp.html> (překlad autorka)

³⁸ SCHLESSER, Gilles. *Saint-Germain-des-Prés: Les lieux de légende*. str. 86 (překlad autorka)

surrealistického deníku.³⁹ Díky zvyšující se popularitě, zavedl A. Boulay v červenci 1922 společenský dresscode, zakazující mužům vstoupit do kavárny bez saka. V listopadu 1927 se v kavárně zabydlel jeden z nejvýznamnějších literátů té doby, H. Philippon. Kavárna se stala jeho kancelář, kam si zval pařížské spisovatele, například S. Zweiga, E. Jaloux a další. Ti zde v roce 1929 vydali první literární časopis *La Courte Paille*.

Podnik se také stal místem střetu surrealistů vedených A. Bretonem a surrealistických disidentů, odpadlíků – R. Desnose, J. Préverta. Ti zde v roce 1930 sepsali pamflet *Cadavre*, ve kterém označili Bretona hanlivými výrazy „fízl“ či „bigotní parchant“.⁴⁰ V meziválečném období kavárnu navštěvovali umělci z celé Paříže, od spisovatelů, přes básníky či malíře. Na terase se shlukovaly osobnosti jako E. Hemingway, V. V. Nabokov, J. Joyce či J. Cocteau. Než se J. Giraudoux stal ministrem zahraničí, každé ráno kolem desáté zde u svého stolu snídal briošky s kávou a četl noviny. Mezi další vzácné hosty kavárny patřil P. Picasso, kterému byla v podniku v roce 1936 představena Dora Maar, jeho budoucí múza. Malíř zde sedával se svými španělskými kamarády a nepopíjel nic jiného než sklenici minerálky.⁴¹ V prosinci roku 1933 se dramaturg R. Vitrac spolu s kamarádem knihovníkem rozhodli, založit „*Le prix des Deux Magots*“⁴², udělovanou do dnešních dnů. Naráželi přitom na literární cenu *Goncourt*, kterou považovali za příliš akademickou. Sestavili porotu o 13 členech, mezi nimiž byli R. Desnos, A. Derain a zvolili za prezidenta H. Philippona. Porota byla svolána na poradu do kavárny na 17 hodinu a hned po 18. hodině vyhlásili vítěze, kterým se stal R. Queneau za román *Le Chiendent*. Naneštěstí svoji výhru a 1300 franků oslavil v konkurenčním kavárně Flore.

Když v roce 1936 majitel A. Boulay zemřel, ujala se vedení kavárny jeho žena Marie. I když podnik během války hostil mnohé Němce, nezabránilo to tomu, aby kavárnu navštěvovaly jejich odpůrci. Po návratu ze Spojených států se do podniku vrátil A. Breton společně s B. Péretem a R. Mattem znovu vzkřísili surrealistické hnutí. Scházeli se každý čtvrtek

³⁹ SCHLESSER, Gilles. *Saint-Germain-des-Prés: Les lieux de légende*. str. 87 (překlad autorka)

⁴⁰ Id. str. 88 (překlad autorka)

⁴¹ Id. str. 88 (překlad autorka)

⁴² Id. str. 88 (překlad autorka)

odpoledne a zuřivě spolu diskutovali. V roce 1949 po smrti Marie, převzal vedení kavárny její zeť R. Mathivat.⁴³

70.léta byla pro čtvrt' Saint-Germain-des-Prés ve znamení kinematografie, kdy kavárna sloužila mnoha filmařům jako kulisa. Jedním z nich byl J. Eustach, který zde natočil scénu z filmu *La Maman et la Putain*. Další z řady režisérů G. Oury v místě natočil film *Aventures de Rabbi Jacob* s L. de Funèsem v hlavní roli. Po smrti stávajícího majitele R. Mathivata v roce 1985 byla kavárna odkázána synovi Jacquesovi, který ji poté předal pravnučce A. Boulaye.

V současnosti patří kavárna k jedné z nejnavštěvovanějších v Paříži a je vyhlášená svou horkou čokoládou. Kromě vlastní ceny *Deux Magots* se v kavárně udělují i ceny *Pelléas* za literární dílo zabývající se hudbou, a také cena *Saint-Germain-des-Prés*, která každý rok oceňuje umělce z různých oborů.⁴⁴

2.4 Le Procope

Na Rue de L'Ancienne Comédie číslo 13 se nachází nejstarší kavárna v Paříži, *Café Procope*, kde se scházeli největší intelektuálové a umělci své doby. Kavárnu založil v roce 1686 Sicilan F. P. dei Coltelli z Palerma a zavedl tradici přípravy pravé francouzské kávy „café au lait“, „café crème“ a *espresso*.⁴⁵

Mezi stálé hosty patřili „Osvícenci“ jako J. J. Rousseau či Ch. L. Montesquieu. Zmínka o podniku se také objevila ve slavné Encyklopedii D. Diderota a J. le R. d'Alemberta. Dokonce i B. Franklin, jeden ze zakladatelů Spojených států, zde napsal kapitolu americké Ústavy.⁴⁶

Během Francouzské revoluce se v podniku, s obrovskými lustry a s tmavým mahagonovým nábytkem, scházeli významní revolucionáři. Díky novému majiteli R. Zoppimu se kavárna

⁴³ Id. str. 90 (překlad autorka)

⁴⁴ Historical cafés in Paris: Les Deux Magots. Paris-Bistro.com [online]. 2008 [cit. 2021-04-03]. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20130322213628/http://www.paris-bistro.com/english/histoire_deuxmagots.html (překlad autorka)

⁴⁵ ŽÁK, Jiří. *Kdyby nám Paříž vyprávěla*. Praha: XYZ, 2010. ISBN 978-80-7388-405-5

⁴⁶ Le Procope, le plus célèbre et ancien café-restaurant de Paris. Vivre paris [online]. 2021 [cit. 2021-04-03]. Dostupné z: <https://vivreparis.fr/le-procope-le-plus-celebre-cafe-restaurant-de-paris/> (překlad autorka)

stala oblíbeným místem setkávání a domovem pro skupiny Cordeliérů v čele s J. P. Maratem. V důsledku toho je s kavárnou *Procope* spjat symbol Francouzské revoluce frygická čapka, která se zrodila právě v tomto podniku.⁴⁷

V 19. století se klientela změnila a revolucionáře vystřídali umělci, zejména spisovatelé a básníci, kteří ještě více prohloubili všeobecné povědomí a známost tohoto místa. G. Sand, T. Gautier, H. Balzac a V. Hugo – ti všichni navštěvovali podnik pravidelně. Kavárna se tak znovu stala intelektuálním místem, avšak ne na dlouho, neboť kvůli finančním problémům musela v roce 1890 uzavřít provoz.⁴⁸

Slavné znovuotevření v roce 1957 odkazovalo na historický význam místa, a to díky zachovaným artefaktům. Našla se například čepice, kterou zde zanechal Napoleon.⁴⁹ Kavárna i 300 let po otevření zůstává intelektuálním a politickým symbolem Paříže. Dnes je podnik významnou restaurací, která nabízí menu pro movitější klientelu.

2.5 Le Tabou

Le Tabou se nacházel v ulici Dauphine číslo 33 ve sklepení hotelu d'Aubusson. Byl to taneční a jazzový klub, který slavnostně otevřel své brány 11. dubna 1947. Mezi zakládající členy klubu patřili R. Vaillard, F. Chauvelot. Místo bylo hojně navštěvováno existencialistou A. Camusem, spisovatelem B. Vianem či zpěvačkou J. Gréco.⁵⁰

V začátcích panovala v klubu poklidná atmosféra, recitovaly se básně a poslouchal se jazz. Doba poklidu, však netrvala dlouho. V květnu 1947 vyšel v týdeníku *Samedi-Soir* článek v surrealistickém duchu s fotografií J. Gréco a R. Vadima. Vyzývali v něm, aby lidé omezili návštěvu "měšťáckých" uměleckých kaváren typu Café de Flore, ale našli útočiště ve sklepeních.⁵¹ Osud klubu se tak kompletně změnil a začali ho navštěvovat průkopníci nové

⁴⁷ ŽÁK, Jiří. *Kdyby nám Paříž vyprávěla*. Praha: XYZ, 2010. ISBN 978-80-7388-405-5

⁴⁸ Le Procope, le plus célèbre et ancien café-restaurant de Paris. *Vivre paris* [online]. 2021 [cit. 2021-04-03]. Dostupné z: <https://vivreparis.fr/le-procope-le-plus-celebre-cafe-restaurant-de-paris/> (překlad autorka)

⁴⁹ <https://vivreparis.fr/le-procope-le-plus-celebre-cafe-restaurant-de-paris/> (překlad autorka)

⁵⁰ SCHLESSER, Gilles. *Saint-Germain-des-Prés: Les lieux de légende*. Paris: Parigramme, 2014. ISBN 978-2-84096-909-9. str. 62 (překlad autorka)

⁵¹ Id. str. 62 (překlad autorka)

generace. Baru *Tabou* se mezi druhou hodinou ranní začalo říkat „brána do pekel“ a to kvůli tomu, že místo bylo silně zakouřené jako parní lokomotiva. Dle B. Viana byl klub centrem organizovaného šílenství a jeho neuvěřitelnou atmosféru nedokázal nahradit žádný jiný podnik.⁵²

Všechno se ale změnilo, když stávající majitel B. Lucas přešel do baru *Vert* a přenechal podnik F. Chauvelotovi. Ten zajistil, aby v klubu hráli B. Vian spolu s bratry bubeníkem a kytaristou, které doprovázel je G. Montassut na tenorsaxofon.⁵³ Avšak B. Vian se svojí hrou na trumpetu nebyl zdaleka největší hvězdou, tím se stalo trio Cazalis – Gréco – Doelnitz. Trio tvořily spisovatelka A.-M. Cazalis, zpěvačka J. Gréco a kostýmní návrhář M. Doelnitz. Nejlepší přítelkyně, zrzka a blondýnka, přitahovaly fotografy jako magnet, a pokaždé je zuřivě pronásledovali. A.-M. Cazalis, kultivovaná a chytrá, si připisuje zásluhy na tom, že přinutila J. Gréco zpívat.⁵⁴ O 25 let později ve svých pamětech *Mémoires d'une Anne* vyjádřila jasný názor na fenomém *Tabou*. Podle ní za proslulost místa mohou Američané, kteří převzali slavný článek ze *Samedi – Soir* a otiskli ho v magazínu *Life*. Mýtus se tedy nezrodil z existencialismu, ale z článků v mezinárodním tisku, které do čtvrti nalákaly mnoho turistů.

Obrázek 4 - Le Tabou

Obrázek 3 - J. Gréco (zleva), A.- M. Cazalis a B. Vian

⁵² Id. str. 62 (překlad autorka)

⁵³ Id. str. 64 (překlad autorka)

⁵⁴ Id. str. 65 (překlad autorka)

Od podzimu 1947 klub navštěvovali významné osobnosti a díky zvyšující se prestiži si podnik založil vlastní cenu s názvem *Le Prix Tabou*. První cena byla udělena v únoru 1948 R. Queneau za román *On est toujours trop bon avec les femmes*. Život z baru se přesunul i do ulic, což vyvolalo nepokoje u rezidentů, kteří naneštěstí začali podávat hromadné stížnosti pro rušení nočního klidu. Situace dospěla k tomu, že F. Chauvelot spolu s B. Vianem se rozhodli založit „nové Tabou“ neboli *le Club Saint – Germain*, v ulici *Saint – Benoît*.⁵⁵ Tento počín dopadl tvrdě na chod klubu, který musel čelit tvrdé konkurenci.

V průběhu let se koncept klubu měnil a začal uvádět kabaretní představení s komickým duem R. Pierrem a J.- M. Thibaultem. Avšak k prosperitě klubu tato představení nepřispěla, a tak se hledal jiný druh činnosti. V roce 1962, rok po jeho zavření, koupil podnik nový majitel A. Golstein a změnil ho na „nové Tabou“ s úmyslem otevřít restauraci „Tabouthèque“ a noční bar „Taboubox“. I z tohoto plánu však nakonec sešlo.⁵⁶

Od roku 2000 je na místě zřízena kavárna *Laurent*, která svými jazzovými koncerty navazuje na tradici bývalého klubu. V červnu roku 2015 byla na rohu ulic Dauphine a Christine odhalena pamětní deska připomínající slavný podnik Tabou.⁵⁷

⁵⁵ Id. str. 66 (překlad autorka)

⁵⁶ Id. str. 67 (překlad autorka)

⁵⁷ Vie: ils veulent faire revivre Saint-Germain-des-Prés. *Le Parisien* [online]. 2015 [cit. 2021-04-03]. Dostupné z: <https://www.leparisien.fr/paris-75/paris-75006/vie-ils-veulent-faire-revivre-saint-germain-des-pres-21-06-2015-4880449.php> (překlad autorka)

3 Montmartre

Čtvrť Montmartre se nachází v severní části Paříže na kopci zvaném la Butte Montmartre. Na začátku 19. století byla čtvrť poklidnou vesnicí, kam se obyvatelé uchýlovali před městským ruchem a nacházeli zde klid a úlevu od každodenních činností.⁵⁸ V roce 1807 se slavnostně otevřel sál l'Élysée-Montmartre, který se stal pověstný svými bály. Další místa veřejné zábavy byla le Bal de la Boule-Blanche nebo le Bal de Folies Robert, kde se tančily polka, waltz či čtverylka.⁵⁹

Montmartre se proslavil také díky umělcům a malířům, kteří zde měli své ateliéry. Působili zde například A. Renoir, V. Van Gogh, P. Picasso a H. de Toulouse-Lautrec. Většina z nich se v této době potýkala s finančními problémy a často zažívali nouzi a hlad. Bateau-Lavoir, místní umělecké centrum, nebylo ničím jiným než dírou plnou krys.⁶⁰ Čtvrť žila hlavně v noci, neboť umělci se chodili bavit do místních kabaretů či navštěvovali bály v okolí bulvárů Clichy a Rochechouart. Například mladý Picasso se spolu se svými přáteli prožívali noční radovánky, chodili do cirkusu či užívali opium. Další bohémové zase raději vystoupali na vrchol Montmartre, kde čerpali a hledali inspiraci a odkud se těšili výhledem na celou Paříž. Montmartre byl z větší části nepřístupný pro fiakry kvůli svému přirozenému sklonu a špatně vydlážděným chodníkům. To se změnilo v roce 1911, kdy byla otevřena stanice Pigalle na slavné severo-jihní lince metra.⁶¹

Koncem 19. století se čtvrti začalo říkat „centrum Paříže“.⁶² Montmartre se stal místem zábavy a umění. Místní kavárny a kabarety se vyznačovaly euforií a duchaplností, neboť je navštěvovali různí umělci od básníků, malířů, až po sochaře. Nejvíce se čtvrť proslavila v polovině roku 1870, kdy se do těchto míst nastěhovali slavné umělecké osobnosti. V roce

⁵⁸LEMAIRE, Gérard-Georges a Martin H.M. SCHREIBER. *Cafés d'artistes a Paris: ...hier et aujourd'hui*. Paris: Éditions Plume, 1998. ISBN 2-84110-083-9. str. 9 (překlad autorka)

⁵⁹ LEMAIER, Gérard-Georges a Martin H.M. SCHREIBER. *Cafés d'artistes a Paris: ...hier et aujourd'hui*. str. 9, LETAILLER Gérard. *Histoire insolite des cafés parisiens*. str. 187 (překlad autorka)

⁶⁰ RENAULT, Olivier. *Montmartre: Les lieux de légende*. Paris: Parigramme, 2015. ISBN 978-2-84096-908-2. str. 8 (překlad autorka)

⁶¹ Id. str. 15 (překlad autorka)

⁶² Id. str. 12 (překlad autorka)

1886 se na „Kopci“ usadili Vincent Van Gogh spolu se svým bratrem Theem, také malířem.⁶³ V roce 1874 je následoval E. Degas, který se vrátil z New Orleansu a začal zde svou uměleckou kariéru. V následujícím roce si čtvrť oblíbil malíř A. Renoir a po návštěvě známého *Le Moulin de la Galette* namaloval stejnojmenný obraz, který se stal jedním z jeho nejznámějších. Čtvrť se rázem pro malíře stala atraktivním místem a příznivým prostředím pro jejich tvorbu, ale mělo to také svá úskalí. Umělci museli často platit vysoké nájemy v *Bateau-Lavoir* anebo v ateliérech v ulici Corot kousek od Sacré Coeur. Za jídlo a pití se často u restaurátérů zadlužili, ale ti jim byli příznivě nakloněni a věřili jim.⁶⁴ Mezi další štedré podniky, které nabízely jídlo hladovějícím malířům patřily kabaret *Lapin Agile* a restaurace *Chalet*.

Na začátku 20. století se na Montmartru usídlili další významní malíři: P. Picasso, M. Utrillo a A. Modigliani.⁶⁵ Setkávali se zde různé umělecké směry: impresionisté spolu s C. Pissarem, první fauvisté v čele s A. Derainem a kubisté.⁶⁶ Oblast byla místem umělecké tvorby až do první světové války, poté ji nahradila čtvrť Montparnasse. Umělci do nové čtvrti začali pomalu přecházet, výjimku představovali surrealisté, kteří opovrhovali Montparnasse, pro ně zůstal domovem tradiční Montmartre. I když dřívější sláva kabaretů a kaváren postupně zanikala a ztrácela na významu, přesto je na místě zmínit alespoň některé z nich.

3.1 Café de la Nouvelle Athènes

Café de la Nouvelle Athènes se otevřelo v roce 1855 v ulici Frochot mezi Saint Georges a Montmartrem. Setkávala se zde intelektuální a umělecká elita v době od počátku do poloviny 19. století. Kavárna převzala významné hosty z kavárny *Guerbois* na bulváru Clichy.⁶⁷ Mezi slavné návštěvníky patřili É. Zola, S. Mallarmé, P. Gauguin, V. Van Gogh či H. de Toulouse-

⁶³ LETAILLEUR Gérard. *Histoire insolite des cafés parisiens*. str. 186-188 (překlad autorka)

⁶⁴ RENAULT. *Montmartre: Les lieux de légende*. str. 15 (překlad autorka)

⁶⁵ Que voir et faire L'histoire du quartier Montmartre? Cityzeum [online]. [cit. 2021-04-03]. Dostupné z: <https://www.cityzeum.com/lhistoire-du-quartier-montmartre> (překlad autorka)

⁶⁶ RENAULT. *Montmartre: Les lieux de légende*. str. 15 (překlad autorka)

⁶⁷ Id. str. 82 (překlad autorka)

Lautrec. Ke stálým zákazníkům patřili také malíři E. Degas či É. Manet. První zmiňovaný zde namaloval *L'Absinthe* a *Femme dans un café* a druhý obraz *La Prune*, kde mu stála modelem jeho múza V. Meurent.

V roce 1903 zpěvačka E. Buffet změnila tuto kavárnu na café-koncert⁶⁸. V podniku účinkoval například rytec A. Potthey, který svým zpěvem rozdával radost. Velmi oblíbenou součástí café – koncertů se staly písně od skladatele Darciera, například *Les Doublons de ma ceinture*.⁶⁹

Ve 40. letech se z tohoto podniku stal slavný kabaret s názvem *Sphinx*, který navštívili i takové osobnosti jako E. Hemingway, J. Steinbeck či jazzový muzikant L. Armstrong.⁷⁰ Navzdory podpoře ze stran rezidentů, historiků či nadšenců umění, byla fasáda slavné kavárny v roce 2000 zničena⁷¹ a odkaz místa zcela zanikl.

3.2 Chat Noir

Historie místa je spjata s básníkem É. Goudeau, který si v Latinské čtvrti založil roku 1878 Klub Hydropathů, inspirující se etymologií slova (ti, kterým se voda oškliví). Skupina se setkávala v *Café de la Rive Gauche* na rohu ulice Cojas a bulváru Saint-Michel. Dohromady

Obrázek 5 - Chat Noir na bulváru Rouchouart

⁶⁸ Id. str. 83 (překlad autorka)

⁶⁹ LETAILLER, Gérard. *Histoire insolite des cafés parisiens*, str. 189–190 (překlad autorka)

⁷⁰ Historique: (9 Place Pigalle et 66 rue Pigalle). *Amis de la Nouvelle Athenes* [online]. [cit. 2021-04-14]. Dostupné z: <http://copro9.free.fr/Documents/nouvelleathenes/index.html> (překlad autorka)

⁷¹ Two famous cafés for the Montmartre artistic community. Montmartre Artists' Studio [online]. 2021 [cit. 2021-04-03]. Dostupné z: <https://montmartre footsteps.com/nouvelle-athenes-rat-mort-cafe-place-pigalle-montmartre/> (překlad autorka)

tvořili literární klub zaměřený na poezii, kde se četlo, recitovalo a diskutovalo. Skupina Hydropatů čítala až 350 osob a také si založila svůj časopis s pomocí A. Gilla, A. Allaise a S. Bernhardt.⁷²

Příběh kabaretu *Chat Noir* začal, když si R. Salis koupil budovu na bulváru de Rochechouart 84, bývalou pracovnu Pošty. Prostor se skládal ze 2 malých místností, jedna měla 14 m² a druhá byla o polovinu menší a celkově pojala 13 až 14 osob. Název podniku se průběžně měnil. Nejdříve se rozhodovalo mezi Le Grand Pélican (Vysoký Pelikán) a l'Aigle d'Or (Zlatý Orel). Ke konečnému názvu se vážou dvě historky. První praví, že během prací před otevřením kabaretu, se u dveří objevila hladová černá kočka a byla tam tak dlouho, až majiteli přirostla k srdci.⁷³ Druhá říká, že se Salis pokusil zachránit černou kočku na pouliční lampě a vylezl za ní. Díky těmto historkám vznikl název kabaretu *Chat Noir* neboli Černá Kočka.

V listopadu 1881 Salis pozval na slavnostní otevření kabaretu představitele Hydropathů É. Goudeau. Místo se rychle zaplnilo různorodou směsicí bohémů – od muzikantů, umělců spisovatelů až po členy spolků. I když byl kabaret otevřen ve dne v noci, do 17 hodin zde panoval klid. Až po příchodu stálých „štamgastů“ se podnik probudil k životu. Mezi stálé hosty patřili: V. Hugo, É. Zola, P. Verlaine, S. Mallarmé, A. Allais a Ch. Cros.⁷⁴

Salis v roce 1882 založil týdeník *Chat Noir*. Časopis se skládal převážně z reklamních článků. Jeho podnázev „nástroj zájmů pro Montmartre“⁷⁵ měl za cíl udělat ze čtvrti symbol a místo pro zábavu. Nejdůležitějšími postavami periodika se stali É. Goudeau a jeho zakladatel a ředitel R. Salis. Už od prvního vydání se časopis stal hitem, a to hlavně díky jeho designu. Na

Obrázek 6 - První číslo časopisu Chat Noir

⁷² RENAULT, Olivier. *Montmartre: Les lieux de légende*. Paris: Parigramme, 2015. ISBN 978-2-84096-908-2. str. 90 (překlad autorka)

⁷³ Id. str. 91 (překlad autorka)

⁷⁴ Id. str. 91 (překlad autorka)

⁷⁵ Id. str. 90 (překlad autorka)

zadní straně byl vyobrazen Montmartre a jeho symbolické komíny, na přední straně zase černá kočka s nasazeným mušketýrským kloboukem propíchnutým perem volající: „Už nikam nechodíte! Celý svět přijde sem.“⁷⁶ Do časopisu začali přispívat slavní spisovatelé jako například V. Hugo se svou básní « Homme célèbre », P. Verlaine či S. Mallarmé. Nejvýraznější z nich byl A. Allais, který psal pravidelně do jednotlivých čísel komické povídky.⁷⁷ Počet výtisků se během patnácti let působení zvýšil z 12 000 na 20 000.⁷⁸

Prostor *Chat Noir* byl vzhledem ke stoupající slávě potřeba rozšířit. Salis si proto pro zvětšení svého kabaretu vyhlédl sousední hodinářství. I přes rozmach prostoru podnik nepřilákal více hostů. V červnu 1885 se proto majitel přestěhoval o 200 metrů dále na Rue de Laval 12.⁷⁹

Obrázek 7 - Fasáda Chat Noir v Rue de Laval

Další příběh kabaretu začal v roce 1885 v paláci Maigrou. Fasádu kabaretu zdobila majestátní kočka, spolu se dvěma gotickými lucernami a vývěsním štítem s černou kočkou běžící k Měsíci. Budova se skládala z několika částí, z vnějšího schodiště kostelníků, velkého schodiště cti (na kterém se nesmí setkat dvě osoby), oratoria a prezidentské lóže.⁸⁰

Od roku 1886 se v *Chat Noir* začalo hrát stínové divadlo s tematikou doby Napoleónské. Během dvanácti let zářily za bílým plátnem zinkové siluety a bavily podle přání diváky ve více než 40 různých představeních.⁸¹ Hry se konaly ve slavnostním sále s kapacitou 150 lidí a byly úspěšné. Divadelní místnost byla vyzdobena díly slavných umělců C. Pissara, C. Moneta a E. Degase, avšak nejvíce vévodila díla od Willeta a T. - A. Steinlena. První

⁷⁶ Id. str. 92 (překlad autorka)

⁷⁷ Id. str. 92 (překlad autorka)

⁷⁸ Journal Le Chat Noir: Une histoire. Le Chat Noir [online]. [cit. 2021-04-03]. Dostupné z: <https://journallechatnoir.com/> (překlad autorka)

⁷⁹ RENAULT. str. 94–95 (překlad autorka)

⁸⁰ Id. str. 96–98 (překlad autorka)

⁸¹ Zig Zag: Le Chat noir, cabaret des artistes de la Belle Époque [online]. [cit. 2021-04-03]. Dostupné z: <https://www.pariszigzag.fr/secret/histoire-insolite-paris/le-chat-noir-cabaret-des-artistes-de-la-belle-epoque> (překlad autorka)

jmenovaný zde měl vystavené *Parce Domine* a druhý monumentální plátno 3 metry vysoké s názvem *L'Apothéose des Chats*.⁸²

I přes obrovskou popularitu se Salis poohlížel po něčem jiném. V lednu 1897 podnik zavřel kvůli cestě do San Petersburgu, kde chtěl otevřít nový a moderní kabaret.⁸³ Bohužel z jeho plánu sešlo, neboť 18. března 1897 umírá.

3.3 Moulin de la Galette

Dalším zaniklým a v té době hojně navštěvovaným kabaretem a tančírnu byl *Moulin de la Galette*, nacházející se v ulici Rue Lepic. *Moulin de la Galette* byl rozsáhlým komplexem skládající se ze dvou mlýnů, restaurace a tančírny. První mlýn byl postaven v 18. století a často měnil jména, například na *Le Bout-à-fin* až na konečný název *Moulin de Blute-fin*. Druhý mlýn – *Le Radet* byl k prvnímu připojen v roce 1834⁸⁴ a je známější, a to především díky své malebnosti, kterou zachytili umělci jako A. Renoir, H. de Toulouse-Lautrec či V. Van Gogh.⁸⁵ První jmenovaný zde nakreslil jeden z nejznámějších obrazů *Le Moulin de la Galette* (1876). Na plátně zachytil umělec své přátele, kteří sedí v popředí a bujaře se baví

Obrázek 8 - *Le Moulin de la Galette* (1900). A. Renoir

⁸² RENAULT, Olivier. *Montmartre: Les lieux de légende*. Paris: Parigramme, 2015. ISBN 978-2-84096-908-2. str. 99 (překlad autorka)

⁸³ Id. str. 100 (překlad autorka)

⁸⁴ RENAULT, Olivier. *Montmartre: Les lieux de légende*. Paris: Parigramme, 2015. ISBN 978-2-84096-908-2. str. 151 (překlad autorka)

⁸⁵ Paris: *Au Lapin Agile, souvenirs de la bohème à Montmartre et cabaret moderne – XVIIIème*. Paris La Douce [online]. 2016 [cit. 2021-04-03]. Dostupné z: <https://www.parisladouce.com/2016/05/paris-au-lapin-agile-souvenirs-de-la.html> (překlad autorka)

během venkovské slavnosti.⁸⁶ Další umělec, který se nechal omámit kouzlem místa byl H. de Toulouse – Lautrec s obrazem *Coin du Moulin de la Galette* (1892). Malba se vyznačuje ponurou atmosférou. Když v roce 1900 mladý P. Picasso dorazil do Paříže, okouzila ho čtvrť Montmartre. Díky tomu namaloval *Le Moulin de la Galette* (1900), ve kterém vyobrazil noční interiér tančírny s objímajícími se páry v popředí a ženy vykreslil v živých barvách.⁸⁷

Mlýn Radet fungoval jako veřejná tančírna do konce 20.století, ale již na začátku 20.století jeho sláva začala upadat.⁸⁸ Po druhé světové válce až do roku 1966 si zde stanice ORTF zřídila televizní studio. V současnosti se v *Moulin de la Galette* nachází restaurace, která je vyhlášená svou tradiční francouzskou kuchyní.

3.4 Lapin Agile

Historie místa začala v roce 1795, kdy manželé Monroyovi koupili pozemek na Rue de Saules, kousek od hřbitova Saint-Vincent. O 30 let později, v roce 1825 si zde postavili dům za účelem zřízení hostince pro šoféry s názvem *Au Rendez-vous des Voleurs*, kteří místo pravidelně navštěvovali. V roce 1869 se hostinec změnil na kabaret le *Cabaret des Assassins* jehož název odkazoval na brutální vraždu rodiny Troppmannových. Kvůli této hrůzné události místo rázem přilákalo návštěvníky. Atraktivnost také podtrhly vyvěšené rytiny a malby známých zločincům jako například Ch. Cordayové a již zmiňovaného Troppmanna.

Obrázek 9 - Kabaret Lapin Agile

⁸⁶ RENAULT, str. 151 (překlad autorka)

⁸⁷ RENAULT, Olivier. *Montmartre: Les lieux de légende*. str. 151 (překlad autorka)

⁸⁸ Moulin de la Galette: krvavá historie a první tančírna. *Radynacestu.cz* [online]. 2017 [cit. 2021-04-03]. Dostupné z: <https://www.radynacestu.cz/magazin/moulin-de-la-galette/>

Znakem podniku se stala vývěsní tabule představující zajíce, který vyskakuje z měděného hrnce a snaží se udržet v rovnováze sklenici s vínem⁸⁹. Dílo namaloval A. Gill v roce 1875 pod titulem „Lapin à Gill“, ze kterého se později vyvinul název podniku „Lapin Agile“. Místní hymnou se stala písnička od V. Meusyho s názvem *Le Cabaret des Assassins*.

Obrázek 10 - Vývěsní štít
Lapin Agile

V roce 1886 se stala majitelkou kabaretu A. Ducerf, která se zaměřila nejenom na zlepšení kvality jídla, ale především jeho prostředí. Vymýtila původní doupe pasáků, zlodějů a chuligánů a zaměřila se na umělecké zvelebení místa konceptem café-koncertů. Podnik začala navštěvovat umělecká elita v čele s P. Verlainem, ale i skupina kolem Chat Noir, jako například A. Allais, H. Willette a další. Naneštěstí v roce 1902 majitelka podnik opustila a novým vlastníkem se stala B. Serbource. Měla pověst chladné hostitelky, která si nejdříve nechala jídlo zaplatit a až poté ho servírovala.⁹⁰ Vynikala však kuchařskou dovedností, se kterou jí pomáhala její dcera Lolotte. Dívka hostům podávala svůj charakteristický nápoj, který byl směsí absintu, třešňového likéru, šťávy a třešňové kořalky.⁹¹ Dalším významným zaměstnancem byl F. Gérard alias Frédé. Právě on se stal místní legendou, s každým se znal a o každého se staral. V podniku také často pořádal zábavy, při kterých hrával na kytaru či violoncello a zpíval písničky od F. Villona či P. de Ronsarda. Nebyl ale jediným umělcem podniku, od roku 1902 začal v kabaretu recitovat Ch. Dullin verše od F. Villon či Ch.

⁸⁹ RENAULT, Olivier. *Montmartre: Les lieux de légende*. Paris: Parigramme, 2015. ISBN 978-2-84096-908-2. str. 206 (překlad autorka)

⁹⁰ Id. str. 207 (překlad autorka)

⁹¹ Id. str. 208 (překlad autorka)

Baudelaira. Také spisovatel P. M. Orlan se inspiroval prostředním kabaretu ve svém nejslavnějším románu *le Quai des brumes* (1927). Recitovala se poezie z úst takových velikánů jako například od G. Apollinaire, M. Jacoba a A. Salmona. Dalšími významnými návštěvníky byly skupiny futuristů v čele s T. Marinettim a fauvistů jako například A. Derain.

Kabaret *Lapin Agile* se také stal místem jednoho z nejznámějších uměleckých podvodů. V roce 1910 si spisovatel a novinář R. Dorgèles propůjčil od Frédého maskota podniku, osla Lolo, aby zrealizoval živé umělecké dílo, které uvede veřejnosti pod neznámým jménem.⁹² Na terase kabaretu si připravil Lola, bílé plátno a pomůcky na kreslení, štětec s modrou barvou, který připevnil na oslí ocas. Pohyb zvířete byl zajištěn tím, že mu byla podávána mrkev a osel tak hýbal ocasem a štětcem.⁹³ Postupně se při realizaci měnily štětce, ale i jednotlivé pamlsky pro osla, až bylo dílo dokončeno. Veřejnosti bylo představeno pod názvem *Et le soleil s'endormit sur l'Adriatique* od autora J. R. Boronali. Obraz byl ihned zasláno do Salon des indépendants. I když byla malba hojně inzerována v novinách a autor byl s účinkem podvodu spokojen, přece jen se přiznal v článku deníku *Matin*⁹⁴. Celá aféra způsobila velký rozruch a členové Salonu nemohli uvěřit tomu, že původ díla nerozpoznali. Dalším návštěvníkem kabaretu, který byl oslněn jeho kouzlem, byl P. Picasso. Atmosféru místa vystihl v obraze *Au Lapin Agile* (1905). V pozadí obrazu nakreslil samotného Frédého, v dřevácích a s kytarou v ruce. Dílo zdobilo interiér podniku a okamžitě zaujalo R. de Marého, šéfa švédského baletu, který dílo od Frédého odkoupil.

V roce 1913 předal majitel A. Bruant vedení kabaretu F. Gérardovi a o několik let později převzal vedení jeho syn Paul. V meziválečném období se provoz kabaretu *Lapin Agile*

⁹² Zig Zag: Le Chat noir, cabaret des artistes de la Belle Époque [online]. [cit. 2021-04-03]. Dostupné z: <https://www.pariszigzag.fr/secret/histoire-insolite-paris/le-chat-noir-cabaret-des-artistes-de-la-belle-epoque> (překlad autorka)

⁹³ RENAULT, Olivier. *Montmartre: Les lieux de légende*. Paris: Parigramme, 2015. ISBN 978-2-84096-908-2. str. 213 (překlad autorka)

⁹⁴ Id. str. 213 (překlad autorka)

zpomalil, ale po druhé světové válce byla jeho činnost obnovena⁹⁵ a stal se místem setkávání začínajících umělců. V roce 1947 zde vystupoval například zpívající básník L. Ferré s kytaristou A. Lagoyou, poprvé se zde objevil i C. Nougaro nejdříve jako básník, poté jako zpěvák.⁹⁶ Dnes si místo udržuje svou písničkářskou tradici, nynější majitel Y. Mathieu pořádá v původním sále hudební večery.⁹⁷

⁹⁵ Paris: Au Lapin Agile, souvenirs de la bohème à Montmartre et cabaret moderne – XVIIIème. Paris La Douce [online]. 2016 [cit. 2021-04-03]. Dostupné z: <https://www.parisladouce.com/2016/05/paris-au-lapin-agile-souvenirs-de-la.html> (překlad autorka)

⁹⁶ Paris1972-Versailles2003: Au Lapin Agile, Paris of course! [online]. [cit. 2021-04-03]. Dostupné z: <https://paris1972-versailles2003.com/2020/05/29/au-lapin-agile-paris-of-course/> (překlad autorka)

⁹⁷ <https://www.parisladouce.com/2016/05/paris-au-lapin-agile-souvenirs-de-la.html> (překlad autorka)

4 Montparnasse

Čtvrť Montparnasse, ležící ve 14. administrativním obvodu Paříže, je spojená s bohémou, která sem přešla z Montmartru po první světové válce. Umělci si zde zakládali ateliéry a navštěvovali slavné kavárny jako *Closerie des Lilas* a *La Cupole*. Tyto významné podniky se spolu s dalšími nacházely v okolí Lucemburských zahrad a bulváru Montparnasse.⁹⁸

První z malířů, který v oblasti bydlel ještě předtím, než se čtvrť stala oblíbenou, byl P. Gauguin. Pobýval na Rue de Vercingétorix spolu se svou jávanskou přítelkyní Annou. Za zakladatele byl považován P. Fort, který často sedával v kavárně *Closerie des Lilas*, kde se setkával s významnými osobnostmi například s ruskými revolucionáři L. D. Trockým a V. I. Leninem. Před první světovou válkou se do čtvrti přestěhovali umělci z Montmartru, mezi které patřili P. Picasso, G. Braque a H. Matisse. Zřídili si místní umělecké centrum s názvem *La Ruche*, tvořící ekvivalent k *Bateau-Lavoir*. Měli zde možnost tvořit osobnosti jako M. Chagall, F. Léger, M. Laurencin a mnoho dalších. V této době vznikala řada kaváren jako například *La Rotonde* a *le Dôme*, které nahrazovaly tradiční obchody. V roce 1914 se Montparnasse stal významnějším než Montmartre a to díky „koncentraci pravých umělců s americkým duchem“⁹⁹. Místní bary a kavárny profitovaly z návštěv amerických osobností: E. Hemingwaye, H. Millera, O. Wilda, F. S. Fitzgeralda a W. Faulknera. E. Hemmingway se v díle *Pohyblivý svátek* zmiňuje o svých pobytech v místních kavárnách. V této čtvrti se zabydlela celá jedna generace amerických spisovatelů v čele G. Steinovou a psala zde svá nejznámější díla. Jejich oblíbeným místem se stal americký bar *Le Select* na bulváru Montparnasse.¹⁰⁰

Po válce byla v důsledku ekonomické krize v roce 1929 spousta umělců nucena odejít. I přes tato bouřlivá léta zůstal místu věrný italský malíř A. Modigliani, který pobýval v místních

⁹⁸LEMAIRE, Gérard-Georges a Martin H.M. SCHREIBER. *Cafés d'artistes a Paris: ...hier et aujourd'hui*. Paris: Éditions Plume, 1998. ISBN 2-84110-083-9. str. 46 (překlad autorka)

⁹⁹ <https://www.lesparisdd.com/2013/06/les-lieux-de-legende-de-montparnasse.html> (překlad autorka)

¹⁰⁰ LETAILLER Gérard. *Histoire insolite des cafés parisiens*. Perrin, 2011. ISBN 978-2-262-03458-8. str. 270 (překlad autorka)

barech a občas v nich vyvolal i rvačky.¹⁰¹ Po válce se myšlení společnosti změnilo a ve čtvrti se začali zabydlovat překupníci, obchodníci, burzovní makléři a ovšem i zloději.¹⁰²

Po druhé světové válce se čtvrti nepodařilo navrátit její kulturní nadšení, ale svou bohatou historií si udržuje dodnes.¹⁰³

4.1 Closerie des Lilas

Podnik s názvem *Closerie des Lilas*, nacházející se na bulváru Montparnasse 171, se slavnostně otevřel v roce 1847. Původně sloužil jako hospůdka pro cestující dostavníky na trase do Fontainebleau. Vlivné osobnosti začaly do kavárny proudit díky majitelům bratrům Boyerovým, kteří v roce 1922 přetvořili poklidný hostinec na trase z Paříže do Orleánsu na „hospůdku intelektuálů a umělců“.¹⁰⁴ V průběhu let se změnil i interiér a zmodernizoval se ve stylu Art Deco.¹⁰⁵ Vnitřní prostory byly vybaveny dřevěným obložením stěn, mahagonovým barem či mozaikovou dlažbou.

F. Bullier, majitel obchodu odnaproti, se rozhodl uspořádat taneční zábavu v orientálním stylu.¹⁰⁶ Ve své zahradě, kterou nechal impozantně vyzdobit šeríky, uspořádal ples s názvem „La Closerie des Lilas-Jardin Bullier“¹⁰⁷, kterého se zúčastnily významné osobnosti z celé Paříže. Do kavárny, pojmenované po tomto plesu, byl přestěhován ze zahrady altánek

¹⁰¹ <https://www.lesparisdld.com/2013/06/les-lieux-de-legende-de-montparnasse.html> (překlad autorka)

¹⁰² LETAILLER Gérard. *Histoire insolite des cafés parisiens*. str. 267 (překlad autorka)

¹⁰³ Zig Zag: Le Paris des artistes de Montparnasse [online]. [cit. 2021-04-03]. Dostupné z: <https://www.pariszigzag.fr/secret/histoire-insolite-paris/le-paris-des-artistes-de-montparnasse>

(překlad autorka)

¹⁰⁴ LETAILLER Gérard. *Histoire insolite des cafés parisiens*. Perrin, 2011. ISBN 978-2-262-03458-8. str. 259 (překlad autorka)

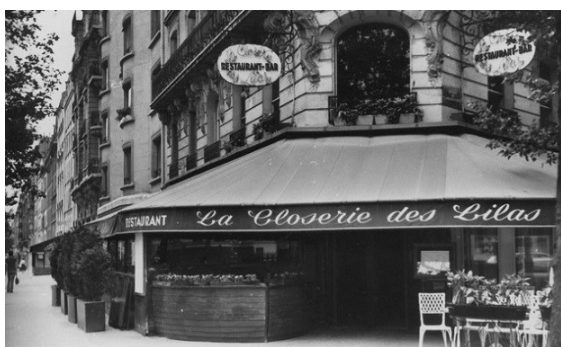
¹⁰⁵ La Closerie des Lilas, ex-QG des Années Folles. Zig Zag [online]. [cit. 2021-03-21]. Dostupné z: <https://www.pariszigzag.fr/bars-et-restos/bars-cafes-terrasses-paris/closerie-des-lilas-montparnasse-annees-folles> (překlad autorka)

¹⁰⁶ <https://www.pariszigzag.fr/bars-et-restos/bars-cafes-terrasses-paris/closerie-des-lilas-montparnasse-annees-folles> (překlad autorka)

¹⁰⁷ LETAILLER Gérard. *Histoire insolite des cafés parisiens*. str. 258 (překlad autorka)

porostlý šeríky. Tento počín nalákal do *Closerie des Lilas* více návštěvníků a podnik se rázem stal hlavním místem setkávání na Montparnassu.¹⁰⁸

Na začátku 20. století se z bývalé hospody stala literární a politická kavárna. Navštěvovali ji takové osobnosti jako básníci L.- P. Fargue či P. Fort. Druhý zmiňovaný se stal pro podnik stěžejní osobností, protože díky jeho zmínce v časopisu *Vers et prose* začaly do kavárny proudit davy nových obdivovatelů. Zasloužily se o to také jeho pravidelné středeční přednášky o poezii, které nalákaly do podniku básníky s různých koutů světa, například A. Salmona či M. Jacoba.¹⁰⁹ Skupina kolem G. Apollinaira zde psala časopis *Soirées de Paris*.

Obrázek 11 - Closerie des Lilas (dříve)

Svoji nespornou intelektuální pozici si P. Fort potvrdil v roce 1912, když byl zvolen „Princem básníků“. Mezi zdejší hosty patřili malíř P. Picasso, avantgardní umělci v čele s bratry Villonovými, italský futurista T. Marinetti či dadaista T. Tzara. V roce 1924 zde došlo k významnému rozkolu avantgardních směrů poté, co A. Breton napsal *První manifest surrealismu*, který ovlivnil konec dadaismu v celé Francii. Tento směr se rozvinul po celém světě a Paříž se stala kolébkou modernismu pod heslem *Fluctuant nec megitur*¹¹⁰ (zmítá se, ale nepotopí se). Další nepokoje následovaly, v roce 1925 došlo při banketu ke střetu mezi

¹⁰⁸<https://www.pariszigzag.fr/bars-et-restos/bars-cafes-terrasses-paris/closerie-des-lilas-montparnasse-annes-folles> (překlad autorka)

¹⁰⁹ LEMAIRE, Gérard-Georges a Martin H.M. SCHREIBER. *Cafés d'artistes a Paris: ...hier et aujourd'hui*. Paris: Éditions Plume, 1998. ISBN 2-84110-083-9. str. 50

¹¹⁰ Id. str. 53

surrealisty a místní smetánkou. Bretonovi přátelé se rozčílili kvůli šovinistickým útokům mezi umělci a hosty a situace vyústila ve rvačku.¹¹¹

Místo se těšilo i oblibě amerických intelektuálů, kteří sem přišli krátce po první světové válce. Například E. Hemingway ve svém díle *Pohyblivý svátek* prohlásil: „*Closerie des Lilas je jedna z nejlepších kaváren v Paříži.*“¹¹² Významný spisovatel F. S. Fitzgerald na místní terase napsal své nejslavnější dílo *Velký Gatsby*. Dalším zahraničním hostem byl ruský revolucionář Lenin, který chodil do podniku hrát šachy s P. Fortem.

V současné době se v podniku nachází luxusní restaurace a vyhlášený bar Hemmingway, s drahým šampaňským, kde se hraje na piano a poslouchá zpěv místních umělců. Například francouzský zpěvák R. Séchan složil o tomto mýtickém místě píseň s názvem „*À la Close*“.

Obrázek 12 - Closerie des Lilas (nyní)

4.2 La Rotonde

Podnik *La Rotonde* sloužil do roku 1911 jako hostinec pro dělníky a kočí. Nový majitel V. Libion ho koupil spolu se sousedním řeznictvím a hostinec rozšířil. Vytvořil atmosféru přátelského prostředí, kam přilákal mimo jiné přistěhovalce z Latinské Ameriky, Španělska a Ruska, se kterými jednal s náležitým respektem.¹¹³ Na terase podniku se setkávali umělci z různých oborů, malíři, sochaři, muzikanti, spisovatelé jako P. Picasso, O. Wilde, M.

¹¹¹ Id. str. 53

¹¹² HEMMINGWAY, Ernest (2000). *A Moveable Feast*. Vintage. ISBN 9780099595656. str. 69 (překlad autorka)

¹¹³ LEMAIRE, Gérard-Georges a Martin H.M. SCHREIBER. *Cafés d'artistes a Paris: ...hier et aujourd'hui*. Paris: Éditions Plume, 1998. ISBN 2-84110-083-9. str. 54 (překlad autorka)

Jacobs, A. Salmon nebo i politici jako V.I. Lenina a L.D. Trockého, kteří zde spolu sedávali nad šálkem kávy.¹¹⁴

S kavárnou je spjata umělecké uskupení „Rotondisté“, mezi které patřil italský malíř A. Modigliani. Dále skupinu také tvořili moderní obrazoborci, malíři P. Picasso a A. Derain a básníci L.-P. Fargue a A. Salmon. Členové si vytvořili parlament a ustanovili zákony obrazoborectví v souvislosti s odstraněním náboženských témat z výtvarného umění.¹¹⁵

V průběhu první světové války musela většina umělců narukovat. I přesto se některým osobnostem podařilo před touto povinností uniknout. P. Picasso, ač byl velký odpůrce Francie, se v kavárně před službou vlasti schoval. Pro odlehčení hrůz války, vytvořil v roce 1916 J. Cocteau fotografickou reportáž. Místem konání se stala nejenom terasa kavárny, ale i jiné podniky na bulváru Montparnasse. V hlavní roli se objevili vojáci vrátivší se z fronty, ale i umělci: P. Picasso, M. Kisling, A. Modigliani či slavná herečka Pâquerette. V meziválečném období do kavárny zavítali i američtí spisovatelé E. Hemingway a F.S. Fitzgerald.¹¹⁶

Obrázek 13 - M. Kisling, Pâquerette a P. Picasso v kavárně Rotonde v roce 1916

V kavárně se zabydlela i skupina kolem École de Paris, která sdružovala umělce z různých zemí působící v Paříži ve 20.století. Mezi její zahraniční členy patřili český malíř J. Šíma či ruský hudební skladatel I. Stravinskij.

¹¹⁴ LETAILLER Gérard. *Histoire insolite des cafés parisiens*. str. 260 (překlad autorka)

¹¹⁵ LEMAIRE, Gérard-Georges a Martin H.M. SCHREIBER. *Cafés d'artistes a Paris: ...hier et aujourd'hui*. str. 55 (překlad autorka)

¹¹⁶ Id. str. 58 (překlad autorka)

V roce 1921 Libion v kavárně zorganizoval výstavu skupiny mladých umělců „La Horde“ v čele s F. Duboisem. Umělecké zaměření kavárny se nejvíc projevilo v roce 1923, kdy se podnik rozšířil a veřejně představil svoji sbírku umění. Majitel nechal vyvěsit obrazy na všech patrech a schodištích. Výstava představovala velkou společenskou akci, hosté přišli formálně oblečení, páni ve smokingu, ženy v róbách. Během večera se tančilo, hrál jazz, bohatě se jedlo a pilo.¹¹⁷

V roce 1958 pivnice prošla rekonstrukcí a kompletně změnila svoji předválečnou podobu. Následující rok se vedle podniku otevřelo kino „La Rotonde“ se sálem pro tisíc diváků.¹¹⁸ Budova byla v roce 1982 zakoupena sítí kin UGC, část sálů se využila na rekonstrukci bistra *Romain* a zbývající část byla rozdělena na tři malé kino sály. V současnosti je podnik restaurací a nabízí tradiční francouzské pokrmy. Kavárna se proslavila také tím, že v roce 2017 v podniku oslavil své vítězství v prvním kole prezidentských voleb E. Macron. Tyto prezidentské oslavy se tradičně konají v restauraci *Fouquet* na Champs-Élysées.¹¹⁹

4.3 Le Dôme

Café du Dôme, nacházející se na bulváru Montparnasse 108, byla dříve zakouřeným podnikem s kulečníkem, kde se podávaly hranolky a červené víno.¹²⁰ V roce 1898 koupil podnik P. Chambon a kompletně ho přestavěl. Do kavárny rázem začaly proudit davy umělců a muzikantů, kteří zde obdivovali bohatě dekorovaný interiér. V roce 1903 se v kavárně zrodilo přátelství českého malíře W. Bondyho s mnichovským umělcem R. Levym. Díky tomuto setkání vznikl spolek „Domiérů“, skládající se z výtvarníků a galeristů, kteří se pravidelně setkávali na terase podniku. Mezi další významné hosty kavárny patřili revolucionáři V. I. Lenin a L. D. Trockij. První zmiňovaný se kvůli svým zapáleným

¹¹⁷ LETAILLER Gérard. *Histoire insolite des cafés parisiens*. Perrin, 2011. ISBN 978-2-262-03458-8., str. 260 (překlad autorka)

¹¹⁸ Ciné – Facades: UGC Rotonde (Paris 6ème) [online]. 2011 [cit. 2021-04-03]. Dostupné z: <https://sallesdecinemas.blogspot.com/2011/03/ugc-rotonde-paris-6eme.html> (překlad autorka)

¹¹⁹ Manger à la table des politiciens! Le Fouquet's, symbole du pouvoir “bling-bling”. Zig Zag [online]. [cit. 2021-03-26]. Dostupné z: <https://www.pariszigzag.fr/bars-et-restos/restaurants-paris-insolite/manger-a-la-table-des-politiciens> (překlad autorka)

¹²⁰ LETAILLER Gérard. *Histoire insolite des cafés parisiens*. str. 266 (překlad autorka)

projevům dostával do potyček s ostatními, které byly často rozehnány a končily vyhozením Lenina z podniku.¹²¹

V meziválečném období podnik opustila značná část významných osobností, i přesto kavárna přijímala umělce z celého světa, z Anglie, Ameriky, Ruska či Polska. Zavítal sem i český malíř G. Kars.¹²² Kavárna byla vyhledávaným místem vlivných zákazníků, kteří se stali oblíbenci místních číšníků. Například číšník César naléval jenom stálým hostům, mezi které patřili japonský malíř T. Foujita, malíř M. Kisling, sochař O. Zadkine a mnoho dalších. Zavedl se zde také koncept café-koncertů, kdy každý z hostů byl vyzván zazpívat písničku. Skupina kolem spisovatelů L.-P. Fargue a A. Warnoda spolu s módním návrhářem P. Poiretem měla velmi bohatý repertoár, jehož součástí byly písně námořnické, realistické, vlastenecké či melodramatické.¹²³

Kavárna *Dôme* se stala více mezinárodní, v roce 1924 byla jedním z prvních amerických barů, kde se setkávali jazzový amatéři. Mezi její americké návštěvníky patřil i spisovatel E. Hemmingway, který napsal o zdejší atmosféře: „*Pracovali zde modelové, pracovali zde až do setmění malíři a pracovali zde spisovatelé, kteří dokončili svoji denní práci ať už dobře či špatně, a byli zde velcí pijáci a lidé velkého charakteru, z nichž jsem některé znal a ostatní místo jenom dekorovali svou přítomností.*“¹²⁴ Místní umění z podniku nevymizelo, neboť se zde scházely skupiny malířů kolem L. Ouryho či básnická skupina „*Les Uns et les Autres*“.

V současnosti je z kavárny luxusní restaurace, která nabízí středomořské speciality a je vyhlášena svou bujabézou či čerstvými pokrmy z ryb.¹²⁵

¹²¹ Id. str. 267 (překlad autorka)

¹²² LEMAIRE, Gérard-Georges a Martin H.M. SCHREIBER. *Cafés d'artistes a Paris: ...hier et aujourd'hui*. str. 59 (překlad autorka)

¹²³ LETAILLER Gérard. *Histoire insolite des cafés parisiens*. Perrin, 2011. ISBN 978-2-262-03458-8. str. 267-8 (překlad autorka)

¹²⁴ HEMMINGWAY, Ernest. *A Moveable Feast*. Vintage, 2000. ISBN 9780099595656, str.89 (překlad autorka)

¹²⁵ Paris balade: Le Dôme et son histoire à Paris [online]. [cit. 2021-04-03]. Dostupné z: <https://www.parisbalade.fr/le-dome-histoire-a-paris> (překlad autorka)

4.4 La Coupole

Naproti *La Rotonde*, na bulváru Montparnasse 102, se v roce 1927 objevil podnik *La Coupole*. Vznikl díky touze dvou lidí E. Frauxe a R. Lafona, kteří chtěli vybudovat největší pivnici v Paříži.¹²⁶ Zadaptovali bývalý sklad uhlí na proslulý pivovar s tančírnu. Podnik měl čtyři patra, v podzemí se nacházel taneční klub, v přízemí restaurace *Pergola* spolu s pivnicí a na terase hřiště na petanque. Návrh spočíval v konstrukci galerie s rozlohou 1000 m², která byla podepřena osmdesáti hluboko do země usazenými pilíři. Podnik byl ve stylu Art Déco a na jeho tvorbě se kromě slavných dekoratérů bratrů Solvetových podíleli i slavní umělci T. Foujita, A. Derain a M. Vassilieff, kteří vyzdobili sloupy náměty oslavy, ženskosti a přírody.¹²⁷ *La Coupole* byla slavnostně otevřena v prosinci 1927 za přítomnosti celé umělecké Paříže. Na oslavu, kde šampaňské teklo proudem, byli pozváni básníci J. Cocteau, B. Cendars, A. Salmon, surrealista L. Aragon, malíř M. Kisling, spisovatel P. Benoit a mnoho dalších. Část z nich se také podílela na přípravě pozvánek.¹²⁸ Podnik slavil již od začátku úspěch, a to nejen díky profesionálnímu prostředí, o hosty se staralo přes 30 číšníků, ale zejména svým exotickým zaměřením. Mezi hosty se pohyboval číšník oblečený do kostýmu z *Tisíce a jedné noci*, který roznášel pravou tureckou kávu. Majitelé také najali indického kuchaře, kterého pověřili přípravou kari. Na vyhlášeném jehněčí si zde pochutnával i bývalý francouzský prezident F. Mitterand.¹²⁹

Kavárna se rázem stala centrem umělecké a intelektuální elity, kde se střetávali malíři, básníci, ministři, obchodníci či slavné modelky jako Kiki. Do pivnice chodily i osobnosti spjaté se čtvrtí Saint-Germain-des-Prés, J.-P. Sartre se S. de Beauvoir, surrealista L. Aragon či existencialista A. Camus, který zde v roce 1928 oslavil udělení Nobelovy ceny. Podnik navštěvovali i zahraniční hosté, svůj stůl tu měli Rusové, Američané či uprchlíci ze Střední

¹²⁶ LETAILLEUR, Gérard. *Histoire insolite des cafés parisiens*. Perrin, 2011. ISBN 978-2-262-03458-8. str. 262 (překlad autorka)

¹²⁷ Id. str. 263 (překlad autorka)

¹²⁸ LEMAIRE, Gérard-Georges a Martin H.M. SCHREIBER. *Cafés d'artistes a Paris: ...hier et aujourd'hui*. Paris: Éditions Plume, 1998. ISBN 2-84110-083-9. str. 64 (překlad autorka)

¹²⁹ *L'histoire de la Coupole: L'art déco dans une brasserie Parisienne: La Coupole*. Paris balade [online]. [cit. 2021-03-21]. Dostupné z: <https://www.parisbalade.fr/histoire-la-coupole> (překlad autorka)

Evropy. Mezi ruské klienty patřili prozaik V. V. Majakovskij, skladatel S. Prokopjef. Dalšími hosty byli američtí spisovatelé F.S. Fitzgerald, E. Hemmingway a H. Miller. Počet umělců ze Střední Evropy se v pivnici postupně zvyšoval v dobách, kdy utíkali před nacionalismem a diktaturou, zuřící v jejich zemích.¹³⁰ Skupinu tvořili například dramatik J. Breitbach a romanopisec J. Wittlin. Podnik navštěvovaly i slavné osobnosti šoubyznysu, jako zpěvačka E. Piaf, či později slavné duo zpěvačka J. Birkin a skladatel S. Gainsbourg.¹³¹

Obrázek 15 - La Coupole (2)

Obrázek 14 - La Coupole (1)

Po druhé světové válce začali umělci navštěvovat kavárnu čím dál méně a mezi hosty převažovali spíše turisté. V 60. letech se podoba čtvrti Montparnasse změnila, a to v důsledku výstavby nového nádraží „Gare de Montparnasse“. Poté co nad podnikem vznikaly kanceláře, začali do *La Coupole* chodit obchodníci.

V roce 1987 podnik koupili noví majitelé J.- P. Bucher z restaurátorské skupiny FLO, který budovu opravil a obnovil její gastronomickou tradici. Od roku 1995 skupinu FLO vlastní belgický finančník A. Frère.¹³² O rok později byla *Coupole* zapsána do seznamu historických památek. Podnik si do současnosti zanechal ráz tradiční pařížské restaurace, avšak je zejména zaměřena na mezinárodní klientelu.

¹³⁰ LEMAIRE, Gérard-Georges a Martin H.M. SCHREIBER. *Cafés d'artistes a Paris: ...hier et aujourd'hui*. str. 67 (překlad autorka)

¹³¹ <https://www.parisbalade.fr/histoire-la-coupole> (překlad autorka)

¹³² La Coupole: Histoire d'une construction singulière. Les Macons Parisiens [online]. 2014 [cit. 2021-03-21]. Dostupné z: <https://www.lesmaconsparisiens.fr/histoire/la-coupole-histoire-dune-construction-singuliere/> (překlad autorka)

Závěr

Tato bakalářská práce mapuje historii kaváren ve čtvrtích Saint-Germain-des-Prés, Montmartre a Montparnasse. Pařížské kavárny sloužily jako důležitá sociální instituce, ve kterých se setkávaly různé škály obyvatel – od spisovatelů, přes malíře po politiky. Dalším inspirativním místem setkávání byly kabarety a veřejné tančírny. Cílem této práce bylo nastínit proměnu podniků od jejich vzniku po současnost a představit umělce, kteří je navštěvovali.

Podoba pařížských kaváren se v průběhu let proměnila. Předchůdci kaváren – krčmy a hostince, vznikaly již ve středověku. V průběhu 17. století pronikla káva do Francie a začala se prodávat u orientálních obchodníků. Díky zvýšenému zájmu o kávu začaly vznikat první kavárny. Podnik *Café Procope*, zvýšil svým luxusním vybavením úroveň a řada kaváren se jím začala inspirovat. V kavárenských zařízeních vznikala různá umělecká hnutí, časopisy či se zde psaly nejslavnější romány. Společnost se chtěla i bavit a zapomenout na strasti každodenního života, a tak navštěvovala kabarety, kluby či chodila tančit. V těchto nočních podnicích zpívali slavní šansoniéři, například *J. Gréco* nebo se poslouchal jazz. Díky bohatému kulturnímu životu začali čtvrtě navštěvovat i významní zahraniční klienti, například američtí spisovatelé E. Hemmingway, F.S. Fitzgerald či japonský malíř T. Foujita. I čeští umělci například J. Karpeles, B. Martinů a W. Bondy čerpali inspiraci z návštěvy pařížských kaváren. Každý podnik byl atraktivní po určité období, a tak se koncept kaváren v průběhu let proměnil. Většina z nich se přetvořila na restaurace, bary či tančírny, aby nalákaly nově příchozí hosty. Některé však kvůli nízké poptávce zanikly, například kdysi nejslavnější podniky, kabaret *Chat Noir*, klub *Tabou* či umělecká kavárna *Café de la Nouvelle Athènes*.

Současné kavárny se těší velké oblibě turistů a ti tvoří velkou část jejich klientely. Přesto se některé podniky se snaží navázat na svou kulturní a literární tradici. Například kavárny *Les Deux Magots* a *Café de Flore* každoročně pořádají literární ceny, aby podpořili mladé a talentované spisovatele. *Lapin Agile* si dodnes připomíná svoji šansoniérskou tradici pořádáním koncertů. Kavárna *Laurent* navazuje na odkaz předešlého místa, kabaretu *Tabou* a pořádá jazzové koncerty. Ostatní podniky se přetvořily do podoby luxusních restaurací a jejich bohatá historie se turistům představuje pouze zdánlivě.

Resumé ve francouzštině

L'objectif de ce mémoire de licence est d'explorer l'histoire des dix cafés, deux clubs et une guinguette parisiens dans les quartiers Saint-Germain-des-Prés, Montmartre, Montparnasse. Nous trions les cafés des plus célèbres aux plus historiques. Ce travail vise à présenter le développement des célèbres établissements au fil du temps et à explorer des différents artistes qui y ont résidé et ont créé leurs œuvres. Auparavant, ces bâtiments ont été des institutions sociales et des lieux des rendez-vous des personnages importants : des artistes, des politiciens, des écrivains, des comédiens.

Le premier chapitre se concentre sur l'histoire générale des cafés parisiens depuis Moyen Âge jusqu'à la période d'après guerre. Le café est arrivé en France au 17e siècle et la société française en donnait des différentes opinions. En 1686 le premier vrai café parisien était créé. C'était le *Café Procope* avec son intérieur somptueux qui a changé la culture de cafés. La fin du 19e siècle était marqué par l'épanouissement des cafés. Pendant cette période les Auvergnats sont arrivés à Paris et ils ont joué un rôle important dans leur création. Ils ont fondé les cafés les plus illustres comme par exemple *Café de Flore*, *Les Deux Magots*, *La Coupole*. Le 20e était troublé par les guerres et le nombre des clients dans les cafés a réduit.

Dans le quartier Saint-Germain-des-Prés nous examinons les établissements *Café de Flore*, *Les Deux Magots*, brasserie *Lipp*, *Le Tabou*, *Le Procope*. Les deux premiers avaient été visités par les artistes comme J.-P. Sartre, S. de Beauvoir, A. Breton et le groupe des surréalistes, les écrivains étrangers E. Hemmingway, V.V. Nabokov. Leur atmosphère attirait des cinéastes français et aussi des stars hollywoodiennes J. Fonda, S. Stone, R. de Niro. Les hommes politiques français fréquentaient souvent la brasserie *Lipp* parce que sa location était près du Sénat. Une autre raison pour visiter cette brasserie était sa célèbre bière. Le *Café Procope* est l'un des plus historiques cafés parisiens. Même les savants J. J. Rousseau, D. Diderot et les artistes H. Balzac, G. Sand l'avaient visité. Pendant la Révolution le café était la place des rendez-vous des groupes des Cordeliers et des Royalistes. Après la guerre, l'esprit de la société a changé et en conséquence les clubs existentialistes ont été fondés. Le plus célèbre club *Le Tabou* a tenté les admirateurs de jazz et des chansons. Dans l'établissement on pouvait rencontrer la chansonnière J. Gréco, l'écrivaine A.-M. Cazalis et le modéliste M. Doelnitz. Ces personnages faisaient la gloire de ce lieu.

Montmartre était un quartier artistique avec beaucoup de peintres et écrivains, qui y vivaient et produisaient leurs oeuvres. Dans ce travail, nous sommes intéressés aux cafés et aux cabarets qui sont célèbres et ont une valeur historique. Dans la troisième chapitre on commence avec deux établissements qui n'existent plus dont le premier, *Café de la Nouvelle Athènes* était un lieu qui inspirait des artistes comme E. Degas, É. Manet. Dans ce café une chanssonnière E. Ducerf a créé le café-concept. Le second était un cabaret fameux *Chat Noir* dont l'évolution est expliquée dans deux sous-chapitres. Pendant son existence, le cabaret s'est déplacé, d'abord il se trouvait au boulevard Rochechouard, après il se trouvait à la rue Laval. Il était lié avec le groupe des Hydropathes qui étaient les visiteurs permanents du cabaret. Également, la revue *Chat Noir* a popularisé cet environnement et elle a abouti à son expansion. Dans la deuxième période le cabaret siégeait à la rue Laval où il a présenté le théâtre d'ombres qui a élargi leur répertoire et la connaissance du cabaret. Les artistes l'ont visité pour profiter d'un bon temps et pour s'inspirer. Un autre établissement où les personnages s'amusait et dansait était la guinguette *Moulin de la Galette*. Son ambiance inspirait A. Renoir, en effet il a peint l'un de ses plus célèbres oeuvres *Le Moulin de la Galette*. Dans le quartier, il y a un autre cabaret dans le quartier qui s'appelle *Lapin Agile*. Cet établissement s'est transformé d'une auberge au cabaret artistique qui était fréquenté par P. Verlaine, P. Picasso et le groupe de *Chat Noir*. Frédéric y a créé la tradition des chanssonnières qui est maintenue jusqu'à aujourd'hui. L'esprit mythique de Montmartre a disparu après la première guerre mondiale.

Montparnasse a pris possession du centre culturelle et a donné inspirations aux artistes qui s'y sont transférés de Montmartre. Aussi, le quartier devenait connu grâce aux visites fréquentées des écrivains américains E. Hemmingway, F.S. Fitzgerald ou H. Miller. Hemmingway a senti l'atmosphère des cafés d'ici dans un récit autobiographique *Paris est une fête* (1964). Il était le client régulier dans un très belle café *Closerie des Lilas*. Il y avait une scission importante des mouvements avant-gardistes - le surréalisme et le dadaïsme - qui a influencé la fin de dadaïsme. *La Rotonde* est un café qui était connu grâce au groupe « Les Rotondistes » qui consistait des peintres P. Picasso, A. Modigliani. A. Derain etc. Dans le *Café du Dôme* l'autre groupe « Les Dômiers » s'est rencontré avec W. Bondy. Le plus fameux café qui a rendu le quartier célèbre était la construction de *La Coupole*. Cet endroit attirait beaucoup de visiteurs de tout le monde comme E. Hemmingway, T. Foujita,

G. Kars etc. Cet établissement est bientôt devenu international. Pendant la première guerre mondiale, tous les cafés montparnasiens avec J. Cocteau ont organisé un reportage photographique qui avait un objectif de oublier sa réalité tragique. La période l'entre deux guerres les réfugiés des pays socialistes, nationalistes comme les Tchèques, les Polonais occupaient des tables dans ces cafés.

La situation actuelle des cafés est différente de celle d'autrefois. Les trois établissements n'existent plus (*Le Tabou, Chat Noir, Café de la Nouvelle Athènes*) mais leur héritage culturel est toujours vivant. Beaucoup de cafés (*Le Procope, Le Moulin de la Galette, La Rotonde, Le Dôme, La Coupole, Closerie des Lilas*) se sont transformés en restaurants internationales. C'est pourquoi leurs clients sont en majorité les touristes et les cafés doivent se rendre populaire auprès eux. Néanmoins, les établissements *La Flore, Les Deux Magots* organisent les prix littéraires pour garder sa riche tradition. En plus, *Lapin Agile* est un conservatoire des chansons français. L'avenir nous dira si ces cafés suivront la crise globale de covid-19.

Jmenný seznam

- Allais Alphonse** = francouzský novinář, spisovatel, karikaturista, člen hnutí Hydropathů
- Allégret Yves** = francouzský filmový režisér, točil v žánru filmy noir
- Aragon Louis** = francouzský surrealistický spisovatel; spolu s A. Bretonem a P. Soupaultem byl členem dadaistického hnutí
- Benoit Pierre** = francouzský spisovatel, člen Francouzské akademie, napsal román *L'Atlantide*
- Bernhardt Sarah** = francouzská divadelní herečka, múza A. Muchy
- Billy André** = francouzský spisovatel, přítel G. Apollinaira
- Birkin Jane** = anglická herečka, zpěvačka, modelka působící v Paříži; profesně spolupracovala a tvořila pár se S. Gainsbourgem
- Blum Léon** = francouzský politik a novinář, jako vedoucí Lidové fronty se stal v letech 1936 až 1938 premiérem Francie.
- bohéma** = bezstarostně a neuspořádaně žijící člověk neboli umělec
- Bondy Walter** = český malíř, sběratel a kritik umění; patřil do skupiny Dómiérů
- Boubal Paul** = 1. majitel *Café de Flore* českého původu, Auvergnan
- Boulay Auguste** = majitel *Les Deux Magots*
- Braque Georges** = francouzský malíř, sochař; zakladatel kubismu společně s P. Picassem
- bratři Boyerové** = básník a muzikant, návštěvníci *Closerie des Lilas*
- bratři Solvetové** = dekoratéri, specialisté na Art déco
- Breitbach Joseph** = francouzsko-německý dramatik, prozaik, novinář
- Bruant Aristide** = francouzský šansonier, spisovatel; působil v klubu *Lapin Agile*
- Buffet Eugénie** = francouzská zpěvačka během 1. světové války; první interpretka žánru šanson réaliste
- Bucher Jean Paul** = ředitel francouzské restaurátorské společnosti FLO, majitel *La Coupole*
- Bullier François** = pořadatel plesu *La Closerie des Lilas-Jardin Bullier*, majitel obchodu s krmivou
- Carné Marcel** = francouzský filmový režisér, představitel poetického realismu

Cazalis Anne Marie = francouzská spisovatelka, novinářka, herečka; spolu s J. Gréco tvořily hlavní osobnosti klubu *Tabou*

Cazes Marcelin = 2. majitel pivnice *Lipp*, Auvergan

Cazes Roger = 3. majitel pivnice *Lipp*

Cendrars Blaise = švýcarský spisovatel a básník; byl ovlivněn modernismem

Cocteau Jean = francouzský básník, grafik, filmař; představitel kubistické literatury

Corday Charlotte = postava Francouzské revoluce, známá za zavraždění Jakobínského velitele J.-P. Marata, byla za to popravena na gilotině

Crével René = francouzský surrealistický básník, přítel A. Bretona

Cros Charles = francouzský básník, vynálezce Paleografu (předchůdce gramofonu)

Darcier Joseph = francouzský divadelní herec, písničkář, skladatel

Dauphin Claude = francouzský herec v letech 1930–1978

Debray Nicolas Charles = mlynář, majitel *Moulin de la Galette*

Derain André = francouzský malíř a ilustrátor, fauvista přítel H. Matisse

Desnos Robert = francouzský surrealistický básník

Doelnitz Marc = francouzský herec, kostymér, producent

Dorgèles Roland = francouzský romanopisec, člen akademie Goncourt (literární organizace)

Dubois Émile Fernand = francouzský sochař a medailista; patřil do Salon des artistes français

Ducerf Adèle = bývalá tanečnice kankánu, majitelka *Lapin Agile*

Dullin Charles = francouzský divadelní a filmový herec; působil v kabaretu *Lapin Agile*

Émile Goudeau = francouzský novinář, prozaik, básník; zakladatel klubu Hydropathů

Eustache Jean = francouzský režisér v letech 1961–1980

Fargue = francouzský keramik, otec L.-P. Fargua

Fargue Léon Paul = francouzský básník a esejista, vycházel ze symbolismu

Ferré Léo = francouzský básník a šansoniér, pianista; původem z Monaka

Filipacchi Henri = francouzský nakladatel tureckého původu

Firkušný Rudolf = český klavírista 20.století

Fort Paul = francouzský básník, dramatik; řadil se k symbolismu

Foujita Tsuguharu = francouzsko-japonský malíř a grafik; aplikoval inkoustové techniky na obrazy západního stylu

Fraux Ernest = zakladatel *La Coupole*, Auvergnan

Frère Albert = baron, belgický miliardář, vlastník skupiny FLO, majitel *La Coupole*

Gainsbourg Serge = francouzský skladatel, zpěvák, herec a režisér; autor hitu *Je t'aime moi non plus* s J. Birkin

Garrey Charley = francouzský malíř interiéru pivnice *Lipp*

Gautier Théophile = francouzský básník, spisovatel, literární kritik, představitel hnutí Parnasismus

Gérard Frédéric = obchodník, majitel kabaretu *Le Zut*; působil v kabaretu *Lapin Agile*

Gill André = francouzský karikaturista; autor vývěsního štítu *Lapin Agile*

Giraudoux Jean = francouzský novelista, esejista, ministr zahraničí v roce 1910

Golstein Alex = majitel klubu *Tabou*

Goncourt Edmond = francouzský spisovatel, literární kritik, založil Goncourtovu cenu

Gréco Juliette = francouzská zpěvačka a šansoniérka, herečka; zpívala písně od J.-P. Sartra či B. Viana

Gremillon Jean = francouzský filmový režisér 20.století

Chambon Paul = majitel kavárny *le Dôme*, Auvergnan

Chauvelot Frédéric = zakladatel klubu *Tabou*

Chevalier Maurice = francouzský herec, kabaretní zpěvák, komik

Chirac Jacques = bývalý francouzský prezident

Jacob Max = francouzský básník, malíř, spisovatel a kritik židovského původu

Jaloux Edmond = francouzský novelista, esejista, kritik; člen Francouzské akademie

Kars Georges = český malíř krajin aktů, tvořil převážně ve Francii; pravým jménem *Jiří Karpeles*

Kisch Egon Erwin = český fejetonista, spisovatel, reportér židovského původu; zakladatelská osobnost moderní literární reportáže 20.století

Kisling Moïse = francouzsko-polský malíř; jeho styl je podobný malíři M. Chagallovi

Lagoya Alexandre = kytarista egyptského původu; vystupoval spolu s L. Ferrém v *Lapin Agile*

Laurencin Marie = francouzská malířka a básnířka, spojená s kubismem

Léger Fernand = francouzský malíř, sochař, režisér; působil na Montparnassu

Leiris Julien = francouzský surrealistický spisovatel a etnograf

Levy Rudolf = německý expresionistický malíř židovského původu, patřil do skupiny „Domiérů“

Libion Victor = zakladatel *La Rotonde*

Lipp Léonard = 1. majitel pivnice *Lipp*

Lufon René = zakladatel *La Coupole*, Auvergnan

Majakovskij Vladimir Vladimirovič = ruský prozaik, básník, dramatik; zakladatel ruského literárního futurismu

Mallarmé Stéphane = francouzský básník, kritik umění; prokletý básník, představitel symbolismu

Malraux André = francouzský archeolog, spisovatel; předchůdce existencialismu; zúčastnil se španělské občanské války

manželé Monroyovi = vlastníci původního podniku *Les Cabaret des Assassins*, známého jako *Lapin Agile*

Marat Jean Paul = francouzský politik, lékař, publicista, předseda klubu Cordeliérů během Velké francouzské revoluce

Marinetti Filippo Tommaso = italský básník, prozaik, dramatik, zakladatel futurismu

Martinů Bohuslav = český hudební skladatel 20. století

Mathieu Yves = současný majitel *Lapin Agile*

Mathivat Rene = 2. majitel kavárny *Les Deux Magots*

Matta Roberto = chilský surrealistický malíř

Maurras Charles = francouzský básník, esejista, politik, člen Francouzské akademie

Ménessier Jacques = majitel *Moulin de la Galette* v roce 1760

Meurent Victorine = francouzská malířka, modelka; múza É. Maneta

Meusy Victor = písničkář, působící v kabaretu *Lapin Agile*

Miller Henry = americký spisovatel, představitel surrealismu, autor románu *Obratník Raka (1934)*

Modigliani Amedeo = italský malíř a sochař židovského původu; závislý na hašiši a absintu

Montand Yves = francouzsko-italský šansoniér a herec

Montassut Guy = hráč na saxofon v klubu *Tabou*

Morgan Raymond = americký producent rádiového přenosu *This is Paris*

Mouloudji Marcel = francouzský umělec, proslavil se především jako zpěvák a hudební skladatel

Nougaro Claude = francouzský básník, skladatel, zpěvák; působil v *Lapin Agile*

Orlan Pierre Mac = francouzský romanopisec, skladatel; vystupoval v kabaretu *Lapin Agile*

Oury Gérard = francouzský filmový režisér, herec a spisovatel

Pâquerette = francouzská herečka, pravým jménem Marguerite Jeanne Puech; hrála ve filmu *Milenci z Montparnassu (1958)*

Péret Benjamin = francouzský básník, představitel surrealismu

Philippon Henri = francouzský spisovatel, prezident cen *Le prix des Deux Magots*

Pierre Roger = francouzský herec a komik

Pissarro Camille = francouzský impresionistický malíř

Poiret Paul = francouzský módní návrhář, zakladatel haute couture

Polanski Roman = francouzsko-polský režisér, filmový i divadelní herec

Pothey Alexis = rytec, návštěvník *Café de la Nouvelle Athènes*

Prévert Jacques = francouzský básník, spojen se surrealistickým hnutím; jeho zhudebněné básně nazpívala J. Gréco

Prin Ernestine Alice „Kiki“ = zpěvačka v nočních klubech, herečka a malířka, múza Montparnassu pro umělce jako T. Foujita, M. Kislinga

Procopio dei Coltelli Francesco = italský kuchař ze Sicílie, zakladatel *Café Procope*

Prokofjev Sergej = nejvýznamnější ruský skladatel 20.století, pianista a dirigent

Proust Marcel = francouzský prozaik, tvůrce evropského románu 20.století; autor sedmidílného románu *Hledání ztraceného času (1913)*

Queneau Raymond = francouzský surrealistický prozaik, matematik, básník

Roy Claude = francouzský básník, esejista, člen Komunistické strany

Salis Rodolphe = francouzský majitel kabaretu *Chat noir*

Salmon André = francouzský básník, kritik umění a spisovatel; spolu s G. Apollinaiem člen kubistického hnutí

Salvador Henri = francouzský jazzový zpěvák, textař, kytarista, původem z Francouzské Guyany

Sand George = francouzská romantická spisovatelka, zabývala se tématem postavení žen ve společnosti

Sebource Berthe = majitelka *Lapin Agile*

Séchan Renaud = francouzský populární zpěvák, skladatel, herec

Serwin Marcel = spisovatel, autor díla *Les Deux Magots en Chine*

Siljegovic Alexandr = 2. majitel *Café de Flore*

Soupault Philippe = francouzský surrealistický spisovatel, básník; spolu s A. Bretonem a L. Aragonem byl členem dadaistického hnutí

Stein Gertrude = americká avantgardní spisovatelka, básnířka, dramatička

Steinlen Théophile Alexandre = švýcarský malíř, grafik a ilustrátor, který působil v Paříži

Stravinskij Igor = ruský hudební skladatel 20. století

Šíma Josef = český malíř, patřil k významným osobnostem evropského moderního malířství, řadil se k surrealismu

Thibault Jean Marc = francouzský herec, scénárista, tvořil komické duo s R. Pierrem

Tropmann Jean Baptiste = dělník; v roce 1869 zavraždil osm členů rodiny Kinckových, aby získal přístup k jejich penězům; zločin byl známý jako „masakr Pantin“

Tzara Tristan = francouzský básník a dramatik rumunského původu, zakladatel dadaismu

UGC (Union Générale Cinématographique) = druhý největší provozovatel kin v Evropě

Utrillo Maurice = francouzský malíř, navštěvoval École de Paris

Vadim Roger = francouzský filmový režisér, scénárista, herec, producent ruského původu

Vailland Roger = francouzský spisovatel, scénárista, reportér

Vaillant Paul = francouzský spisovatel, novinář a politik, zakladatel Francouzské komunistické strany

Vassilieff Marie = ruská malířka působící v Paříži; člen umělecké komunity na Montparnassu

Vian Boris = francouzský prozaik, novinář a kritik, jazzový skladatel, trumpetista; autor románu *Pěna dní*

Villon Jacques = francouzský kubistický malíř; pravým jménem Gaston Duchamp; představitel avantgardy

Villon Raymond Duchamp = francouzský kubistický sochař, bratr J. Villona

Vitrac Roger = francouzský surrealistický dramatik básník

Warnod André = francouzský malíř, kritik umění a kreslíř, který kreslil čtvrti Montmartre a Montparnasse v letech 1910-1930

Willette Adolphe = známý dekoratér bister a kabaretů na Montmartru, zejména kabaretu

Wittlin Józef = polský romanopisec, překladatel, básník

Zadkin Ossip = francouzský sochař a grafik ruského původu

Zoppi R. = majitel *Café Procope*

Zweig Stefan = rakouský prozaik, esejista, básník židovského původu

Seznam použitých informačních zdrojů

1. SCHLESSER, Gilles. *Saint-Germain-des-Pres: Les lieux de légende*. Paris: Parigramme, 2014. ISBN 978-2-84096-909-9.
2. RENAULT, Olivier. *Montmartre: Les lieux de légende*. Paris: Parigramme, 2015. ISBN 978-2-84096-908-2.
3. LEMAIRE, Gérard-Georges a Martin H.M. SCHREIBER. *Cafés d'artistes a Paris: ...hier et aujourd'hui*. Paris: Éditions Plume, 1998. ISBN 2-84110-083-9.
4. LETAILLEUR, Gérard. *Histoire insolite des cafés parisiens*. Perrin, 2011. ISBN 978-2-262-03548-8.
5. ŽÁK, Jiří. *Kdyby nám Paříž vyprávěla*. Praha: XYZ, 2010. ISBN 978-80-7388-405-5.
6. HEMINGWAY, Ernest. *A Moveable Feast*. Vintage, 2000. ISBN 978-0-099-59565-6
7. Balades ludiques à pied dans Paris: Histoire courte de bistrots et cafés parisiens. Les Nautes de Paris [online]. 2017 [cit. 2021-03-24]. Dostupné z: <https://www.nautesdeparis.fr/histoire-courte-des-bistrots-et-cafes-parisiens/>
8. Le "Café Laurent": A l'angle de la rue Dauphine et de la rue Christine. Terres d'écrivains [online]. 2005 [cit. 2021-03-23]. Dostupné z: <http://www.terresdecrivains.com/Le-Cafe-Laurent>
9. Vývoj v letech 1924–1929: (překonání hospodářské krize – období dočasné stabilizace). Dějepis.com [online]. [cit. 2021-04-03]. Dostupné z: <https://www.dejepis.com/ucebnice/vyvoj-v-letech-1924-1929/>
10. Café de Flore: Histoire. *Café de Flore* [online]. [cit. 2021-03-29]. Dostupné z: <https://cafedeflore.fr/history/?lang=en>
11. Prix de Flore: A brief history [online]. [cit. 2021-04-06]. Dostupné z: <https://cafedeflore.fr/prix-de-flore-litterature/?lang=en>
12. Le quartier de Saint Germain des Prés. Comite Saint Germain des Pres [online]. 2011 [cit. 2021-04-03]. Dostupné z: <https://www.comite-saint-germain.com/histoire-du-quartier/>
13. Prix Cazes Brasserie Lipp. Prix- Litteraires.net [online]. [cit. 2021-04-03]. Dostupné z: <http://www.prix-litteraires.net/prix/59,prix-cazes-brasserie-lipp.html>

14. Historical cafés in Paris: Les Deux Magots. Paris-Bistro.com [online]. 2008 [cit. 2021-04-03]. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20130322213628/http://www.parisbistro.com/english/histoire_deuxmagots.html
15. Le Procope, le plus célèbre et ancien café-restaurant de Paris. Vivre paris [online]. 2021 [cit. 2021-04-03]. Dostupné z: <https://vivreparis.fr/le-procope-le-plus-celebre-cafe-restaurant-de-paris/>
16. Vie: ils veulent faire revivre Saint-Germain-des-Prés. Le Parisien [online]. 2015 [cit. 2021-04-03]. Dostupné z: <https://www.leparisien.fr/paris-75/paris-75006/vie-ils-veulent-faire-revivre-saint-germain-des-pres-21-06-2015-4880449.php>
17. Que voir et faire L'histoire du quartier Montmartre? Cityzeum [online]. [cit. 2021-04-03]. Dostupné z: <https://www.cityzeum.com/lhistoire-du-quartier-montmartre>
18. Historique: (9 Place Pigalle et 66 rue Pigalle). Amis de la Nouvelle Athenes [online]. [cit.2021-04-14]. Dostupné z: <http://copro9.free.fr/Documents/nouvelleathenes/index.html>
19. Journal Le Chat Noir: Une histoire. Le Chat Noir [online]. [cit. 2021-04-03]. Dostupné z: <https://journallechatnoir.com/>
20. Paris: Au Lapin Agile, souvenirs de la bohème à Montmartre et cabaret moderne – XVIIIème. Paris La Douce [online]. 2016 [cit.2021-04-03]. Dostupné z: <https://www.parisladouce.com/2016/05/paris-au-lapin-agile-souvenirs-de-la.html>
21. Zig Zag: Le Chat noir, cabaret des artistes de la Belle Époque [online]. [cit. 2021-04-03]. Dostupné z: <https://www.pariszigzag.fr/secret/histoire-insolite-paris/le-chat-noir-cabaret-des-artistes-de-la-belle-epoque>
22. Moulin de la Galette: krvavá historie a první tančírna. Radynacestu.cz [online]. 2017 [cit. 2021-04-03]. Dostupné z: <https://www.radynacestu.cz/magazin/moulin-de-la-galette/>
23. Paris1972-Versailles2003: Au Lapin Agile, Paris of course! [online]. [cit. 2021-04-03]. Dostupné z: <https://paris1972-versailles2003.com/2020/05/29/au-lapin-agile-paris-of-course/>
24. Visites les Paris DLD: Les lieux de légende de Montparnasse des années 1900-1940 [online].2013[cit.2021-04-03]. Dostupné z: <https://www.lesparisdld.com/2013/06/les-lieux-de-legende-de-montparnasse.html>
25. Zig Zag: Le Paris des artistes de Montparnasse [online]. [cit. 2021-04-03]. Dostupné z: <https://www.pariszigzag.fr/secret/histoire-insolite-paris/le-paris-des-artistes-de-montparnasse>
26. Ciné – Facades: UGC Rotonde (Paris 6ème) [online]. 2011 [cit. 2021-04-03]. Dostupné z: <https://sallesdecinemas.blogspot.com/2011/03/ugc-rotonde-paris-6eme.html>

27. Paris balade: Le Dôme et son histoire à Paris [online]. [cit. 2021-04-03]. Dostupné z: <https://www.parisbalade.fr/le-dome-histoire-a-paris>
28. L'histoire de la Coupole: L'art déco dans une brasserie Parisienne: La Coupole. Paris balade [online]. [cit. 2021-03-21]. Dostupné z: <https://www.parisbalade.fr/histoire-la-coupole>
29. La Coupole: Histoire d'une construction singulière. Les Macons Parisiens [online].2014[cit.2021-03-21]. Dostupné z: lesmaconsparisiens.fr/histoire/la-coupole-histoire-dune-construction-singuliere/
30. La Closerie des Lilas, ex-QG des Années Folles. *Zig Zag* [online]. [cit. 2021-03-21]. Dostupné z: <https://www.pariszigzag.fr/bars-et-restos/bars-cafes-terrasses-paris/closerie-des-lilas-montparnasse-annees-folles>
31. Manger à la table des politiciens! Le Fouquet's, symbole du pouvoir "bling-bling". *ZigZag* [online]. [cit.2021-03-26]. Dostupné z: <https://www.pariszigzag.fr/bars-et-restos/restaurants-paris-insolite/manger-a-la-table-des-politiciens>

Seznam obrázků

OBRÁZEK 1 - P. BOUBAL (NAPRAVO).....	17
OBRÁZEK 2 - J.-P. SARTRE A S. DE BEAUVOIR.....	18
OBRÁZEK 3 - J. GRÉCO (ZLEVA), A.-M. CAZALIS A B. VIAN.....	25
OBRÁZEK 4 - LE TABOU.....	25
OBRÁZEK 5- CHAT NOIR NA BULVÁRU ROUCHECHOUART	29
OBRÁZEK 6- PRVNÍ ČÍSLO ČASOPISU CHAT NOIR	30
OBRÁZEK 7 - FASÁDA CHAT NOIR V RUE DE LAVAL.....	31
OBRÁZEK 8 - LE MOULIN DE LA GALETTE (1900). A. RENOIR	32
OBRÁZEK 9 - KABARET LAPIN AGILE	33
OBRÁZEK 10 - VÝVĚSNÍ ŠTÍT LAPIN AGILE.....	34
OBRÁZEK 11 - CLOSERIE DES LILAS DŘÍVE	39
OBRÁZEK 12 - CLOSERIE DES LILAS NYNÍ	40
OBRÁZEK 13 - M. KISLING, PÂQUERETTE A P. PICASSO V KAVÁRNĚ ROTONDE V ROCE 1916	39
OBRÁZEK 14 - LA COUPOLE (1).....	45
OBRÁZEK 15 - LA COUPOLE (2).....	45

Zdroje obrázků

1. CHARBONNIER, Jean-Philippe. Paris, The Cafe De Flore. In: Getty images [online]. 1947 [cit. 2021-03-20]. Dostupné z: <https://www.gettyimages.com/detail/news-photo/le-flore-pascal-a-garcon-de-cafe-and-paul-boubaal-the-boss-news-photo/121513238>
2. Existentialism: Author Sarah Bakewell on the lives and legacy of Jean-Paul Sartre and Simone de Beauvoir: The pair's collaboration made them the Napoleon and Joséphine of 20th-century intellectual life. In: Independent [online]. 2016 [cit. 2021-03-29]. Dostupné z: <https://www.independent.co.uk/arts-entertainment/books/features/existentialism-sarah-bakewell-jean-paul-sartre-simone-de-beauvoir-a6901501.html>
3. Le Cabaret rive gauche à Saint-Germain, de l'après-guerre aux années 60. In: Autour de Paris [online]. 2019 [cit. 2021-03-25]. Dostupné z: <https://autour-de-paris.com/dossiers/cabaret-rive-gauche-saint-germain-apres-guerre-aux-annees-60>
4. Le Cabaret rive gauche à Saint-Germain, de l'après-guerre aux années 60. In: Autour de Paris [online]. 2019 [cit. 2021-03-25]. Dostupné z: <https://autour-de-paris.com/dossiers/cabaret-rive-gauche-saint-germain-apres-guerre-aux-annees-60>
5. Le Chat noir, cabaret des artistes de la Belle Époque. In: Zig Zag: insolite et secret [online]. [cit. 2021-03-25]. Dostupné z: <https://www.pariszigzag.fr/secret/histoire-insolite-paris/le-chat-noir-cabaret-des-artistes-de-la-belle-epoque>
6. Chat Noir (Le) (1882-1899): Organe des Intérêts de Montmartre. In: Petite Presse [online]. [cit. 2021-03-20]. Dostupné z: <http://petitepresse.medias19.org/index.php/titres/fiche/1481>
7. Druhé sídlo kabaretu Le Chat Noir v čísle 12 Rue Victor-Masse, Paříž (fotografie z roku 1929). In: Wikipedia [online]. [cit. 2021-04-05]. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Le_Chat_Noir#/media/File:Le_Chat_noir_1929.jpg
8. Dance at the Moulin de la Galette. In: Etsy [online]. [cit. 2021-03-20]. Dostupné z: https://www.etsy.com/listing/805146365/dance-at-the-moulin-de-la-galette-by?ref=landingpage_similar_listing_top-2&frs=1
9. Paris: Au Lapin Agile, souvenirs de la bohème à Montmartre et cabaret moderne – XVIIIème. Paris La Douce [online]. 2016 [cit. 2021-04-03]. Dostupné z: <https://www.parisladouce.com/2016/05/paris-au-lapin-agile-souvenirs-de-la.html>
10. Le Lapin Agile: A Country Cottage or a Cabaret? In: French Rambles: My love affair with France [online]. [cit. 2021-04-10]. Dostupné z: <https://www.frenchrambles.com/an-evening-of-song/>
11. La Closerie des Lilas, ex-QG des Années Folles. Zig Zag [online]. [cit. 2021-03-21]. Dostupné z: <https://www.pariszigzag.fr/bars-et-restos/bars-cafes-terrasses-paris/closerie-des-lilas-montparnasse-annees-folles>

12. La Closerie des Lilas, ex-QG des Années Folles. Zig Zag [online]. [cit. 2021-03-21]. Dostupné z: <https://www.pariszigzag.fr/bars-et-restos/bars-cafes-terrasses-paris/closerie-des-lilas-montparnasse-annees-folles>
13. Zig Zag: Le Paris des artistes de Montparnasse [online]. [cit. 2021-04-03]. Dostupné z: <https://www.pariszigzag.fr/secret/histoire-insolite-paris/le-paris-des-artistes-de-montparnasse>
14. 1927 – La Coupole. In: Paris unplugged [online]. [cit. 2021-03-29]. Dostupné z: <http://www.paris-unplugged.fr/1927-la-coupole/>
15. 1927 – La Coupole. In: Paris unplugged [online]. [cit. 2021-03-29]. Dostupné z: <http://www.paris-unplugged.fr/1927-la-coupole/>